

Gülü

MUNİS YAZILAR - 4

(Mahirə Nağıqızının 65 yaşına)

(YAZARLAR DƏRNƏYİ)
XLVI KİTAB

Bakı - “USTAC.AZ” nəşrləri - 2025

Tərtibçi: Gülü (Mustafayeva Gülüzə Zaur qızı)
“Munis yazılar - 4” (Mahirə Nağıqızının 65 yaşına)

Azərbaycan dilində. Bakı - “USTAC.AZ” nəşrləri - 2025, 92 səh.

Ön söz: Əbülfəz Quliyev.

Redaktor: Zaur Ustac.

Baş məsləhətçi: Südabə Məmmədova.

Son söz: Ramiz QASIMOV.

Naşir: Tuncay Şəhrili.

“Munis yazılar – 4” (Mahirə Nağıqızı - 65) kitabı “Yazarlar” jurnalının Yaradıcılıq Komissiyasının qərarına əsasən (25.10. 2025-ci il protokol № 16) Mahirə Nağıqızının 65 illik yubileyi münasibətilə çap olunur.

MÜSTƏQİL YAZARLAR KONFEDERASIYASI

“Yazarlar” jurnalının xüsusi buraxılışı (QN : 2319).

XLVI buraxılış. Yazarlar XB N:046 (106) 25.10.2025.

Kod: 066-04-MZM-14-20-25

©Yazarlar.az, 2025.

©Ustac.az, 2025.

©Gülü, 2025.

ÖN SÖZ

Professor Mahirə Hüseynovanın filologiyamızın inkişafında rolu

Görkəmli dilçi alim, ədəbiyyatşünas, publisist, şair, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin (AYB) üzvü, Prezident təqaüdçüsü, Əməkdar müəllim, filologiya elmləri doktoru, professor Mahirə Hüseynova 4.11.1960-cı ildə Naxçıvan MR Babək rayonunda anadan olub, Xalxal kəndinin orta məktəbində oxuyub, 1978-ci ildə Bakı şəhərində orta təhsilini başa vurub.1984-cü ildə ADPU-nun filologiya fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirib.Təyinat üzrə 10 il Bakı şəhəri Mehdiabad qəsəbə orta məktəbində müəllim işləyib.

2009-cu ildə ADPU-da Müasir Azərbaycan dili kafedrasında müəllim kimi işə başlayıb.2012-ci ildə filologiya üzrə fəlsəfə doktoru dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə müdafiə edib.2014-də baş müəllim, 2015-də dosent seçilib.Mahirə xanım elə həmin ildən eyni kafedranın müdiri vəzifəsinə seçilib. O, 2017-ci ildə “XIX-XX əsr Qərbi Azərbaycan aşığı və el şairlərinin yaradıcılığının dil və üslub xüsusiyyətləri” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edib.2019-cu ildə filoloji fakültənin dekanı seçilib. Eyni ildə professor elmi adını alıb.2021-ci ildə Əməkdar müəllim fəxri adına və Prezident təqaüdünə layiq görülüb. O, 2021-ci ildən ADPU-da beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektordur. AYB-nin üzvü (2009), Dövlət Dil Komissiyası nəzdində Monitoring Mərkəzi Müşahidə Şurasının üzvüdür (2020). Mahirə xanım “Filoloq” qəzetinin və “Linqvistika problemləri” beynəlxalq jurnalının təsisçisi və baş redaktorudur. Eyni

zamanda, “Meh” adlı ədəbi dərnəyin yaradıcısı və rəhbəri olmuşdur (2019). AAK-ın filologiya və pedaqogika üzrə ekspert şurasının sədri, bir neçə beynəlxalq mükafatın laureatıdır. Qərbi Azərbaycan icması idarə heyətinin üzvüdür.

Professor Mahirə Hüseynovanın dünyagörüşünün formalaşmasında və taleyində görkəmli alim və tanınmış ictimai xadim Həsən İbrahim oğlu Mirzəyevin xüsusi rolu olmuşdur. Həm ailə mühitində, həm də elmi-ədəbi mühitdə professor Həsən Mirzəyev Mahirə xanım üçün əsl ustalıq və müəllimlik nümunəsi kimi qəbul edilmişdir.

Mahirə xanımın pedaqoji fəaliyyətində diqqəti çəkən məziyyətlərdən biri də ondan ibarətdir ki, tədris prosesində bir sıra seçmə fənlərin tədrisinin təşəbbüsçüsü olmuş, həmin fənlərin proqramlarını çap etdirmiş, metodik vəsait hazırlamışdır. Məsələn, “Əbdüləzəl Dəmirçizadə və Azərbaycan dilinin fonetikasi”(Bakı, 2014); “Həsən Mirzəyev və Azərbaycan dilində feil”(Bakı,2014);”Muxtar Hüseynzadə və Azərbaycan dilinin morfolojiyası”(Bakı,2014); “Müasir Azərbaycan dili” (Bakı, 2018) seçmə fənləri üçün proqramlar bunlardan sadəcə bir neçəsidir. Onun hazırladığı “Müasir Azərb.dili: aşiq və el şairlərinin yaradıcılığında dialektizmlərin öyrədilməsinə dair” (Bakı,2015) metodik vəsaiti və 420 səhifəlik “XIX-XX əsrlər Azərbaycan aşiq və el şairlərinin linqvistik təhlili”(Bakı,2018) dərsliyi dilimizin yüksək səviyyədə tədrisinə əhəmiyyətli dərəcədə kömək göstərmişdir.

Professor M.Hüseynovanın simasında elmi-pedaqoji işlə ictimai-mənəvi fəaliyyətin üzvi vəhdəti kimi səciyyələnən bu şərəfli missiya özündə müstəqil dövlətçilik

ideyalarının dərinlən mənimsənilməsinə xidmət göstərmək vəzifələrini birləşdirir. Professor M.Hüseynovanın görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycan dövlətinin inkişafındakı misilsiz roluna və xidmətlərinə həsr edilmiş “Missiya” adlı monoqrafiyası Ulu Öndərin uca və şərəfli adı qarşısında vətəndaş ziyalı qadının özünün mənəvi borcunu yerinə yetirmək missiyasının təzahürüdür. Bu qiymətli kitab artıq böyük canlı salnamə yaratmış Azərbaycan Heydərəliyevşünaslığının əhəmiyyətli bir səhifəsidir. “Missiya” kitabı Ümummilli Lider Heydər Əliyevin həyat yolu, mübarizəsi və böyük ideallarının Azərbaycan maarifçi ziyalısının sonsuz ehtiramı ilə yorulmaz tədqiqatçı zəhmətinin bir yerdə ifadəsinin uğurlu elmi nəticəsidir” (İ.Həbibbəyli. Haqqa çağırın söz:elmdə və ədəbiyyatda.-Professor Mahirə Nağı qızı Hüseynovanın bibliografiyası, Bakı, ADPU nəşri, 2022, s.41). Mahirə xanımın nəşr olunmuş “Ümummilli Liderimizin natiqlik məharəti” adlı bir başqa kitabı da Ümummilli Liderin tükənməz irsinə böyük məhəbbətin ifadəsi olaraq ərsəyə gəlmişdir. Professorun bu günlərdə çapdan çıxmış “Heydər Əliyev və Azərbaycan dilinin inkişaf konsepsiyası” adlı sanballı monoqrafiyası da Heydərəliyevşünaslığa sanballı töhfədir. Bunlar professor Mahirə Hüseynovanın dahi şəxsiyyət və böyük rəhbər Heydər Əliyev haqqında qəlbindən qopan, elmi cəhətdən əsaslandırılmış alim sözüdür.

Elmi fəaliyyət baxımından da professor M.Hüseynova özünəməxsus xidmətləri ilə seçilir. O, məhsuldar alimdir, indiyədək 30-a qədər kitab və monoqrafiyası nəşr olunmuşdur. Bundan əlavə, professor 10-a qədər tədris

vəsaiti, metodik vəsait, yeni fənn proqramlarını yazıb nəşr etdirmişdir.

Professor M.Hüseynovanın elmi yardımlığı çoxşaxəlidir. Azərbaycan dilçiliyi, ədəbiyyatşünaslıq, türkologiya, dilimizin metodika məsələləri, publisistika, bədii yaradıcılıq. Məlum olduğu kimi, Azərbaycan elmində bədii ədəbiyyatın araşdırılması əsasında yaranan dilçilik tədqiqatları əsasən iki sahədə: ədəbi dil tarixi və üslubiyat istiqamətlərində inkişaf etdirilmişdir. M.Hüseynova isə Dərələyəz mahalının zəngin aşıq ədəbiyyatı və xalq şeiri materialları əsasında onomastik vahidlərin, toponimlərin tədqiq olunmasına üstünlük verməklə ədəbiyyat yönümlü dilçilik tədqiqatlarının əhatə dairəsini genişləndirmişdir. Onun “Qərbi Azərbaycanın Dərələyəz mahalının aşıq və el şairlərinin yaradıcılığında onomastik vahidlər” adlı monoqrafiyası bu istiqamətdə meydana çıxmış ilk uğurlu tədqiqatlardan biridir. Məsələyə bu cür elmi baxış, həm şifahi xalq ədəbiyyatının dərin qatlarının, ictimai-mədəni köklərinin nəzəri cəhətdən aydınlaşdırılmasına və həm də qrammatik strukturun real və təbii mənzərəsinin canlandırılmasına şərait yaratmışdır. Bu mənada M.Hüseynovanın qədim Azərbaycan torpaqlarından olan Dərələyəz mahalının folklorunun dilçilik yönündən öyrənilməsinə həsr olunmuş tədqiqatları həm də həmin regionun tarixi, etnoqrafiyası və ədəbiyyatına dair araşdırmaların da vəzifəsini yerinə yetirir. M.Hüseynovanın 2017-ci ildə “XIX-XX əsrlər Qərbi Azərbaycan aşıq və el şairlərinin yaradıcılığının dil və üslub xüsusiyyətləri” mövzusunda müdafiə etdiyi doktorluq dissertasiyası isə milli folklor irsinə fəlsəfə doktorluğu dövründən başlanmış vətəndaş alim

münasibətinin daha da dərinləşməsinə xidmət edir. M.Hüseynova müxtəlif illərdə Azərbaycan aşıq və el şairlərinin əsərlərinin linqvistikasının ayrı-ayrı sahələrinin, həmçinin problemlərinin öyrənilməsinə həsr olunmuş ardıcıl və sanballı tədqiqatları ilə qrammatika üzrə mükəmməl bir dilçilik araşdırmaları silsiləsi yaratmışdır. Bu silsilənin davamı kimi professorun Dərələyöz mahalının dil materialları əsasında qələmə aldığı “Aşıq və el şairlərinin fonopoetikasi” (2015), “Aşıq və el şairlərinin leksikası”(2016), daha sonra “Aşıq və el şairlərinin üslubi frazeologiyası”, Aşıq və el şairlərinin üslubi morfolojiyası”, “Aşıq və el şairlərinin üslubi sintaksisi” adlı eyni ildə işıq üzü görmüş kitabları da problemin daha dərinəndən araşdırılmasına xidmət göstərir.

Professor M.Hüseynovanın “Həsən Mirzəyev yaradıcılığında filologiya məsələləri” adlı monoqrafiyası(2014) dilçilik sahəsində mühüm xidmətləri olmuş görkəmli bir elm xadiminin elmi xidmətləri əsasında müasir Azərbaycan dilinin aktual problemlərinin səriştəli şəkildə araşdırılıb ümumiləşdirilməsi ilə bərabər, həm də ustadı və müəllimi qarşısındakı mənəvi borcunun ibrətamiz hesabatıdır. Bildiyimiz kimi, Mahirə Nağıqızı hələ 2011-ci ildə bu mövzuda fəlsəfə doktoru adı almaq üçün dissertasiya müdafiə etmişdir. Bir neçə ildən sonra alim həmin dissertasiya işini bir qədər də genişləndirərək, dolğun şəkllə salıb 231 səhifəlik bir kitab şəkllində nəşr etdirmişdir. Burada görkəmli alim və pedaqoq, ictimai xadim Həsən Mirzəyevin elmi fəaliyyəti, eləcə də Azərbaycan filologiyasının inkişafındakı xidmətləri ana xətləri ilə araşdırılmışdır. Kitabın giriş hissəsində görkəmli ictimai xadimin həyat və elmi-

pedaqoji fəaliyyəti haqqında ətraflı məlumat verilir. Məlumdur ki, professor H.Mirzəyev Qərbi Azərbaycanın səfali bir guşəsi olan Dərələyəz mahalında anadan olmuş, ali məktəbi bitirdikdən sonra bir müddət yaşadığı bölgədə müəllim və məktəb direktoru işləmişdir. O, bu müddətdə buraya kənardan gəlib yerləşmiş ermənilərin bu torpağın sahibi olan xalqımıza qarşı şovinst və vicdansız münasibətləri ilə qarşılaşmış, bu ədalətsiz, haqsız davranışlarla barışa bilməmiş, ona görə də haqsızlığa qarşı mübarizlik onun həyat kredosuna çevrilmişdir. Kitabın I fəslində H.Mirzəyev yaradıcılığında feil kateqoriyasının tədqiqi məsələləri öz əksini tapmışdır. Alim feilin morfoloji quruluşu və feillərdə təsirli-təsirsizlik kateqoriyasının spesifik xüsusiyyətlərini Azərbaycan dilçiliyində ilk dəfə elmi əsaslarla araşdırmışdır. Kitabın II fəslində Həsən Mirzəyevin tədqiqatlarında müasir Azərbaycan dili və Azərbaycan dilinin qrammatik sistemi ilə bağlı məsələlər araşdırılmışdır. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, müasir Azərbaycan dilindəki feili sifət kateqoriyasını ilk dəfə yüksək elmi şəkildə araşdıran professor H.Mirzəyev olmuşdur. Feili sifətlərin feil və sifət arsındakı yeri, feili sifətlərlə feildən düzələn sifətlərin fərqli xüsusiyyətləri məhz bu alim tərəfindən ilk dəfə öyrənilmişdir ki, bu məsələlərin hamısı professor Mahirə Nağı qızının kitabında ətraflı şəkildə təhlil və tədqiq olunmuşdur. III fəslində H.Mirzəyevin onomastika və dialektologiya sahələrindəki araşdırmaları nəzərdən keçirilmişdir. Nəhayət, kitabın IV fəslində H.Mirzəyevin folklorşünaslıq yaradıcılığı və bədii irsi tədqiqata cəlb

olunmuşdur. Bu kitab Azərbaycan dilçiliyi tarixinin zənginləşdirilməsi istiqamətində dəyərli bir töhfədir.

Qeyd edək ki, orfoqrafiya problemləri bu gün ziyalılarımızı düşündürən aktual filoloji və mədəniyyət məsələlərindən birinə çevrilmişdir. Bu problem Professor M.Nağıqızının tədqiqat dairəsinə daxil olan məsələ kimi aktualıq kəsb edir. Onun 249 səhifəlik “Müsir Azərbaycan dilində punktuasiya məsələləri” kitabı (2017) bu baxımdan xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Burada durğu işarələri sisteminin tədris prosesi ilə bağlı məsələləri müasir dilçiliyin nailiyyətləri baxımından şərh edilir, bu sistemin həm nəzəri, həm də praktik aspektləri zəngin dil materialı əsasında təhlil süzgəcindən keçirilir. Bundan sonra kitabın I fəslində durğu işarələrinin tarixindən, II fəsilə yazılı dildə durğu işarələrinin işlənmə məqamlarından, III fəsilə isə şərti işarələr və onların işlənmə xüsusiyyətlərindən dilçiliyimizdə ilk dəfə kompleks şəkildə bəhs edilmişdir.

Mahirə Nağıqızı “Dilin elmi və estetik problemləri” (2019) adlı 319 səhifəlik kitabda qloballaşma dövründəki dilimizin daha aktual problemlərini tədqiqata cəlb etmişdir. Məlumdur ki, Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin imzaladığı Fərman və sərəncamlar və onun siyasi kursunun layiqli davamçısı ölkə Prezidenti İlham Əliyevin təsdiq etdiyi Dövlət Proqramı Azərbaycan dilinin saflığının qorunması, yabançı təsirlərin qarşısının alınması istiqamətində dilçi və filoloqlarımız qarşısında mühüm vəzifələr qoymuşdur. Əsərdə ölkə prezidentinin dil quruculuğu sahəsində imzaladığı rəsmi sənədlər əsas götürülərək reklam lövhələrində, internet resurslarında, mətbuat, televiziya və radio dilində yol verilmiş nöqsan və qüsurlar aşkara çıxarılır, klassik yazıçı, şair,

ədəbiyatşünas alimlərimizim araşdırmaları bu və ya digər istiqamətlərdə təhlil edilir.

Alimin 353 səhifəlik “Azərbaycan dilinin yemək və içki adlarının tarixi-etimoloji lüğəti” kitabı (2018) da dilimizin tarixini, mədəniyyət və etnoqrafiyasını öyrənmək baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Tarixi-etimoloji aspektdə tərtib edilmiş bu lüğətdə 450-dən çox yemək - içmək adları öz əksini tapmışdır. Lüğətin tərtibində kulinariya leksikasının mühüm tərkib hissəsini təşkil edən yemək və içmək adlarının nəinki Azərbaycan, o cümlədən türk dillərində və dialektlərində nə dərəcədə geniş dairədə işlənməsinə xüsusi diqqət yetirilmişdir. Eyni zamanda lüğətdə müasir dövrümüzdə işlək olan yemək və içki adları ilə bərabər, dilimizin alt qatlarında olan və ya passivləşən arxaik sözlər də nəzərdən qaçırılmamışdır.

Həm folkloru, həm də dilçiliyi əhatə etdiyinə görə M.Hüseynovanın elmi əsərləri qrammatika baxımından olduğu kimi, ədəbiyyatşünaslıq nöqtəyi-nəzərindən də əhəmiyyətlidir. Professor M.Nağıqızının Azərbaycan filologiyasında ədəbiyyatşünaslıq məsələlərinin araşdırılmasında da özünəməxsus xidmətləri vardır. Bu baxımdan “Azərbaycan poeziyasında dağ obrazı” kitabı (2013) diqqəti çəkir. Kitabda ilk öncə dağ obrazının genezisinə nəzər salınır, sonra klassik və müasir poeziyamızda, bayatılarda, dastanlarda, atalar sözü və məsəllərdə mifoloji mahiyyət daşıyan dağ obrazı mövzusunda yazılmış poetik nümunələrin ideya-məzmun xüsusiyyətləri tədqiq olunur. “Alim təfəkkürünün itiliyi” (2013) və “Dərdi dərin Həsən Mirzə” (2013) kitabları bilavasitə görkəmli filoloq Həsən Mirzəyevin ədəbi irsinin tədqiqinə həsr olunmuşdur. ”Ədəbiyyatşünaslığa xidmət

əzmi ilə” (2013) kitabı isə mərhum görkəmli ədəbiyyatşünas alim, tənqidçi, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Kamran Əliyevin həyat və yaradıcılığının tədqiqinə həsr edilmişdir. Türkiyədə nəşr olunmuş “Böyük Azərbaycan mütəffəkkiri Nizami” (2022) kitabı da böyük Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvi irsinin türk dünyasında təbliği baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Son illərdə professor M.Hüseynova milli folklorun dilçilik qatlarının özünəməxsusluqlarının araşdırılması sahəsindəki tədqiqatlarının əhatə dairəsini daha da genişləndirərək türk dilləri miqyasına çıxarma və bu istiqamətdə elmi cəhətdən ümumiləşdirilmiş nəzəri qənaətlərin və müddələrin formalaşdırılmasına doğru əməli addımlar atır. Bu cəhətdən M.Hüseynovanın “Azərbaycan dilçiliyində türk dillərinin dialekt və şivələrinin müqayisəli aspektdə tədqiqi məsələləri”(2019) monoqrafiyası Azərbaycan dilçiliyindən müstəqillik dövründə türkologiyaya doğru inkişafın mühüm göstəricilərindəndir. Kitabda bəzi görkəmli Azərbaycan dilçilərinin yaradıcılığında ümumtürk dillərinin nəzəri və praktik məsələlərinin müqayisəli aspektdə öyrənilməsi məsələləri tədqiq olunmuşdur. “Türk dilləri dialekt və şivələrinin qarşılıqlı inteqrasiyası” (2020), adlı 600 səhifəlik kitabda da eyni problemin tədqiqi davam etdirilir. Burada ümumtürk dilləri dialekt və şivələrinin qarşılıqlı inteqrasiyası, eyni zamanda, uyğunlaşdırılmış sözlərin fonetik, qrammatik, leksik-semantik yöndə tarixi genetik və struktur-funksional xüsusiyyətləri zəngin dialektoloji və türkoloji qaynaqlar əsasında nəzərdən keçirilmişdir. Bu istiqamətdə alimin yenicə çapdan çıxmış “M.Kaşğarının “Divani-lügət-it-türk” əsərinin qrammatik

xüsusiyyətləri” adlı monoqrafiyası xüsusilə diqqəti cəlb edir. Bu əsər ilk dəfə Azərbaycan dilçiliyində XI əsr ümumtürk abidəsinin qrammatik quruluşunun hərtərəfli tədqiqinə, həm də müasir türk dilləri dialekt və şivələri ilə müqayisəli planda tədqiqinə həsr olunmuş sanballı bir monoqrafiya kimi diqqətəlayiqdir. Kitabda görkəmli türkoloq Mahmud Kaşğarının türk dillərinin fonetik, leksik, morfoloji, sintaktik xüsusiyyətləri sahəsindəki xidmətləri şərh olunur, müasir türk dillərinin geneoloji və tipoloji cəhətdən qohumluq əlaqələrinin kökləri izlənir. Əsərdə eyni zamanda, ayrı-ayrı türk dillərinin Kaşğari dövründən müasir dövrümüzdə qədərki inkişaf xüsusiyyətləri araşdırılır, onların səciyyəvi qrammatik əlamətləri nəzərdən keçirilir.

Professor M.Hüseynovanın yenidən çapdan çıxmış elmi-publisistik əsərlərin toplusundan ibarət “Sözün və əməlin yaratdığı tarix” adlı kitabı onun ictimai-siyasi həyatda baş verən yeniliklərin araşdırılmasında vətəndaş alim mövqeyini açıq şəkildə göstərməkdədir. Bu kitabda eyni zamanda, filologiyanın ayrı-ayrı məsələlərinin tədqiqi öz əksini tapmışdır.

Mənəvi saflıq və vətənpərvərlik M.Hüseynovanın bədii yaradıcılığında da özünəməxsus şəkildə canlandırılmaqdadır. Onun poeziyası qadın qüruru ilə kişi mərdliyinin aydın poetik ifadəsidir. O, “Mənim anam” (2006), “Su at dalımca, ana” (2006), “Ana sevgisindən doğan nəğmələr” (2008), “Yaşadacaq anam məni”(2009), ”Ömrümün çırağı sənsən”(2010), “Analı dünyam”(2015) adlı kitablarında toplanmış şeirlərində “ana qəlbinin laylasını vətəndaşlıq notları, vətənpərvərlik

duyguları üstündə kökləyərək” (İ.Həbibbəyli) ilahi sözün təbii poetik ifadəsini yaratmağı bacarmışdır.

Ümumiyyətlə, bu qısa təsvir onu götürür ki, professor Mahirə Nağıqızı filologiyamızın inkişafında bir fədakar elm xadimi kimi yorulmadan yazıb-yaradır. Prezident təqaüdçüsü, professor Mahirə Nağıqızı məhsuldar filoloq kimi ömrünün müdriklik çağını yaşayır. Bu böyük elm xadiminə şəxsi həyatında cansağlığı, çoxcəhətli və məhsuldar elmi-pedaqoji fəaliyyətində böyük uğurlar arzu edirik.

Əbülfəz Quliyev,

Mənbə: /yazarlar.az/

MUNİS YAZILAR

Mahirə Nağıqızının poeportreti

Neçə illərdir müasir qadın şairlərimiz sırasında dəyərli, yaddaqalan imzalardan biri olan Mahirə Nağıqızı imzasını mətbuatdan ardıcıl izləyirəm. Xeyli illər bundan qabaq AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda ilin ədəbi yekunları sesiyalarında poeziyadan etdiyim məruzələrdə də adını çəkmişdim, yaradıcılığının perspektivini qiymətləndirmişdim...

Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Müdafiə Şurasındakı müdafiəsini xatırlayıram... Dilçi alimlərdən Qəzənfər Kazımova, İsmayıl Məmmədova həsr etdiyi məqalələri oxumuşam. Bir dilçi alim kimi bədii üslubiyyətə, poetikaya meyilli tədqiqatları ilə maraqlanmışam... Bir həmkarımın (Çapar Kazımovun) mənə verdiyi “Ruhuna beşik sə, tanı, vətəndir...” (Bakı, 2017, 328 səh.) şeirlər toplusunu oxuyandan sonra ona olan marağım daha da artdı və şeir yaradıcılığı haqqında müəyyən tədqiqat apararaq “poeportret ” janrında düşüncələrimi ədəbi ictimaiyyət və oxucularımla bölüşmək istəyinə düşdüm...

Bu məqaləni yazmağıma ikinci bir səbəb də oldu ki, mən özüm də, 60-cı illərdə indiki ADPU-nun tarix-filologiya fakültəsində oxumuşam və buradakı elmi-ədəbi mühitlə doğmalığı var, əlaqələr bu gün də davam edir... Və bıləndə ki, professor Həsən Mirzəyev (Həsən Mirzə) Mahirə xanım Nağıqızının doğma dayısıdır və mənim ən sevimli müəllimlərimdən olub, həmçinin o kişi, həmin institutda (V.İ.Lenin adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji

İnstitutu adlanırdı) dərş deyən görkəmli psixoloq, professor, Əməkdar Elm Xadimi, əmim Əkbər Bayramovla yaxın dost idilər... Bu dostluq sonralar onların əqidə və məslək birliyinə çevrildi, hər ikisi məşhur siyasi qurum olan Yeni Azərbaycan Partiyasının qurucularından – 91-lərdən, ilk Heydərçilərdən oldular...

Onların hər ikisi elmi və ictimai həyatda böyük nüfuza malik idilər və buna görə də onların sözü ictimai rəyə ciddi təsir edirdi. Xalqın, millətin taleinin həlli məqamında, o, çətin dövrdə xalqı və dövləti xilas edə biləcək yeganə siyasətçinin məhz ümummillə lider Heydər Əliyev olduğunu dərk edərək bu böyük şəxsiyyətin hakimiyyətə gəlməsinə çağırış edən “91”lərin ilklərindən oldular. Baxmayaraq ki, buna görə təzyiqlərə, təhdidlərə, lüzumsuz tənqidlərə məruz qaldılar, amma haqq yolundan çəkilmədilər...

Bu, indi hamıya sadə görünə bilər. Amma dövrün, zamanın sərt olayları, ziddiyyətləri o vaxt belə bir addımı atmağa böyük cəsarət tələb edirdi. Bax belə, çəkinmədən, qorxmadan, əsl ziyalı kimi Həsən Mirzəyev və Əkbər Bayramov digər məsləkdaşları ilə xalqı ilə, xalqın xilaskarı ilə bir yerdə oldular...

Və görəndə ki, Mahirə Nağıqızının “Ruhuna beşiksə, tanı, vətəndir...” (2017, 328 səh.) şeirlər toplusu belə bir kişiyyə (kişilərə) ithaf olunub marağım birə on qat artdı...

Bir şeyi də xatırladım ki, Mahirə xanım Nağıqızı hələ tələbəlik illərində – indiki ADPU-nun filologiya fakültəsində oxuyarkən (80-84-cü illərdə) onun şeirləri həm institutun sahə qəzetində, həm də dövrü mətbuatda çap olunur, xalq üslubunda yazdığı şeirləri elə o vaxtlardan rəğbətlə qarşılanırdı.

Onun bu poetik yaradıcılıq uğurları elmi yaradıcılığı ilə müvazi inkişaf etməyə başladı. Neçə-neçə dərslər vəsaitlərinin, 15 monoqrafiyanın, 200-dən çox elmi məqalənin müəllifi olan Mahirə Hüseynova Nağıqızının bir sıra məqalələri xarici ölkələrin elmi mətbuatında – ABŞ, Çexiya, Rusiya, Türkiyə, Qazaxıstan, Ukrayna, Tatarıstan və digər xarici ölkələrdə çap olunub, onun kitabları haqqında respublika mətbuatında – qəzet və jurnallarda onun yaradıcılığını təqdirəlayiq məqalələr dərc ediləndir.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü olan Mahirə Nağıqızının 12 şeir kitabı oxucularna ərməğandır. İlk şeirlər kitabı “Mənim anam” (2006), hələlik axırıncı şeirlər kitabı isə “Ruhuma beşiksə, tanı, vətəndir” (2017) toplusudur. Hətta bu kitabı tənqidçilər şairin seçilmiş əsəri hesab edirlər... Dediym kimi, kitab Azərbaycan Respublikasının Əməkdar Elm Xadimi, professor, məşhur dilçi-alim, ictimai xadim, ardıcıl Heydərçi, Respublikamızda hakim partiya olan YAP-ın ilk qurucularından biri olan mərhum Həsən Mirzəyevin xatirəsinə həsr olunmuşdur. Mahirənin “Həsən Mirzə yaşayır” şeirində oxuyuruq:

...Bu ayları onsuz gördük deyilməz,

Üzbəüzdə Həsən Mirzə yaşayır.

O nə sirdir, nə hikmətdir, bilinməz,

Yüzə-yüzdə Həsən Mirzə yaşayır.

...Gedib çıxıb haralara sədası,

Azərbaycan – ora, bura obası.

Cild-cild kitablarda yuvası,

Qalib sözdə Həsən Mirzə yaşayır.

Bəri başdan qeyd edim ki, Mahirə Nağıqızının şeir yaradıcılığının çoxçeşidli, özünəməxsus mövzu sistemi mövcuddur. Onun yaradıcılığının əsas leytmotivinin birini də xalqın milli-mənəvi tərəqqisində, ictimai, mədəni düşüncəsinin yeniləşməsində böyük xidmətlər göstərən, xalqın taleyi qarşısında şəxsiyyətin rolu və məsuliyyəti məsələsi kəskinliyi ilə qoyulur. Dediymiz kimi, müstəqilliyimiz uğrunda ilk mübarizəyə qoşulanlar cərgəsində duran, azadlıq və müstəqillik yolunu – Heydərçilik yolunu dürüst müəyyənləşdirərək ilk Heydərçi mücahidlərdən olan Həsən Mirzəyəvə həsr etdiyi bu şeirlər təkcə bir nəfərin fərdi ictimai cəhətlərini deyil, ümumilikdə ictimai-siysi həyatda nüfuz sahibi olan, lazım gəldikdə xalqın, dövlətin müstəqilliyi uğrunda həyatı vacib

məsələlər mövqeyindən çıxış etməyi, cəmiyyətin hisslərini, düşüncələrini, arzularını, istəklərini vaxtında, dürüst müəyyənləşdirməyi bacaran – indiki halda keçən əsrin 90-cı illərində “Doxsan birlər” adlanan ziyalılar qrupunun, zialılar zümərəsinin ümumi obrazını xarakterizə eləyir...

Deyirlər ki, böyük ideyalarla yaşamayan, böyük olaylara həsr olunmayan həyat məzmunlu ola bilməz. Böyük adamlar böyük–böyük danışanlar deyil, böyük idealın daşıyıcıları olanlardır. Mahirə Nağıqızı da Həsən Mirzəni müasir ziyalılar zümərəsinin böyük idealların daşıyıcısı, ən ümdəsi “xalq adamı”, “el adamı” kimi təqdim edir və bununla da müasir gəncliyə belə şəxsiyyətləri nümunə göstərir.

El oğluydu, el adamı- dedilər,

Tək qoymayıb bir adamı- dedilər.

Ata, qardaş, əmi, dayı- dedilər,

Dağda, düzdə Həsən Mirzə yaşayır

... Tanıyanlar bilərdilər o ərdi,

Yığnaqlıydı, çörək qədri bilərdi.

“Dilqəmi”ynən huş götürüb gedərdi,

Telli sazda Həsən Mirzə yaşayır.

Əslində, Mahirə Nağıqızı böyük alim, şair, ictimai xadim, professor, el adamı Həsən Mirzənin istər elm sahəsində, istərsə də poeziya aləmində, istərsə də həyatda ləyaqətli varisi və “Dünya” şeirində – özü demiş, mənəvi övladıdır, ona “dünyanı öyrədən” dünyasıdır: *Harada zilindi, harada bəmin, Tutmadım, yolların qəribə sənin. Mahirə – övladı Həsən Mirzənin, O mənə dünyanı öyrətdi, dünya!*

Və yaxud: *Dərdim, birin görünür, Baxdım, dərin görünür. Həsən Mirzə, haray ver, Elə yerin görünür!*

Və digər bir şeirində isə Həsən Mirzə yolunun müsafiri olmağı ilə fəxr edərək yazır: *İnandım qəlbimə, gücünə sənin, Tanrı yazısına ömürdü zəmin. Qoyduğu hədəf var Həsən Mirzənin, Yeri, ayaqlarım, nə dayanırsan?*

Maraqlı cəhətlərdən biri budur ki, Mahirə müəllimə bir dilçi-alim kimi şeirin poetikasının tədqiqatçısı olduğundan və poeziyanın ədəbi dil normalarını kamil bildiyindən bütün bunları bədii yaradıcılığına yansıda bilir. Məsələn, onun “Azərbaycan poeziyasında “dağ” obrazı” (Bakı : Vətən nəşriyyatı, 2013. – 195 s); “Müasir Azərbaycan dili: aşiq və el şairlərinin yaradıcılığında dialektizmlərin öyrədilməsinə dair : Dərələyəz mahalı üzrə” (metodik vəsait , – Bakı : Vətən nəşriyyatı, 2015. – 52 s.); “XIX-XX əsrlər Azərbaycan aşiq və el şairlərinin yaradıcılığında onomastik vahidlərin linqvopoetikasısı : Dərələyəz mahalı üzrə” (Bakı: ADPU nəşriyyatı, 2015. – 204 s. ; “Aşiq və el

şairlərinin üslubi sintaksisi : Dərələyəz mahalı üzrə”, (Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti. – Bakı : Afpoliqraf, 2017. – 128 s.); “Aşığı və el şairlərinin üslubi frazeologiyası : Dərələyəz mahalı üzrə “, (Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti. – Bakı : Afpoliqraf, 2017. – 112 s.) kitablarının mövzuları və problematika istiqamətləri də bunu aydın bir şəkildə göstərir.

Mahirənin poeziyasına elmi-nəzəri prizmadan yanaşsaq, görürük ki, onun şeir yaradıcılığı poeziyamızın yaşarı ənənələrinə sıx bağlıdır, eyni zamanda, müasir şeir mədəniyyəti, həyatı, gerçəkliyi inikas nöqtəyi-nəzərindən də yeni, novator keyfiyyətləri ilə diqqəti cəlb edir. Belə ki, onun poetik yaradıcılığı, demək olar ki, əksər şeirləri el ədəbiyyatının, aşığı yaradıcılığının üslub bulağından süzülüb gəlir... Onun şeirlərinin linqivopoetikasını, poetik sintaksisi, üslubi frazeologiyası, onomastik vahidləri bənzərsiz bir şəkildə, yaradıcılıq axtarışlarına uyğun bir şəkildə aşkarlandığından cəlbədicidir, lirizmi, musiqililiyi ilə seçilir, fərqlənir...

Qurban Bayramov,

Mənbə: /yazarlar.az/

Poeziya zəfərin təntənəsi kimi

Tariximizi vərəqlədikdə görürük ki, Azərbaycan qadınları xalqın tərəqqisində həmişə fəal rol oynayıblar. Onlar gözəllikləri, nəcib əməlləri, ağıl və zəkaları ilə təkcə nümunəvi ailə kultu yaratmayıblar, igid oğullar, qızlar tərbiyələndirməklə yanaşı, milli mənəviyyatın, sosial əxlaqın formalaşması və sağlam, uzaqgörən idarəçilik işinə də öz töhfələrini vermişlər. Öz fədakar əməyi, fəal ictimai mövqeyi, filologiyamızda orijinal yeri olan belə qadınlardan biri də filologiya elmləri doktoru, professor, Əməkdar müəllim, şair Mahirə Nağı qızı Hüseynovadır.

Professor Mahirə Nağıqızı neçə illərdir ADPU-nun Filologiya fakültəsinə rəhbərlik edir. Onun fakültəyə dekan təyin olunmasından sonra fakültədə tədrisin keyfiyyəti xeyli yüksəlib. Vətənə, xalqa, millətə, dövlətçiliyə, milli soykökə bağlılıq onun fəaliyyətinin, ədəbi yaradıcılığının hər səhifəsində təcəssüm olunur. İstər publisistikası, istər nəsr, istərsə də poeziyası xalq, torpaq, vətən sevgisi ilə yoğrulub. O, ilk dəfə olaraq Qərbi Azərbaycanın Dərələyəz mahalının aşıq və el şairlərinin yaradıcılığının dil və üslub xüsusiyyətlərini araşdırmış, elmi-ədəbi nəticələr əldə etmişdir.

Mahirə xanım orta məktəbdə oxuduğu illərdən şeir yazıb. Xüsusən də onun bədii yaradıcılığı ali məktəbdə oxuduğu illərdən ardıcıl şəkil alıb və respublikanın müxtəlif mətbuatında dərc edilib, ayrı-ayrı nəşriyyatlarda

20-yə yaxın şeir kitabı çap olunub. Bunlardan "Mənim anam", "Su at dalımca, ana", "Ana sevgisindən doğan nəğmələr", "Yaşadacaq anam məni", "Ana kəndim Xalxalım", "Ömrün çıraqdır sənin", "Sözün hikməti", "Analı dünyam", "Haqqa çağırən səs", "Bayatılar", "Bayatılar və üç şeir", "Ruhuna beşik sə, tanı, Vətəndir" və s. kitab və topluları göstərə bilərik.

"Ruhuna beşik sə, tanı, Vətəndir" kitabı hələlik onun sonuncu şeir toplusudur və buna seçilmiş əsərlər də demək olar. "Ruhuna beşik sə, tanı, Vətəndir" şeirlər kitabı Mahirə xanımın poetik düşüncə sistemi barədə dolğun təsəvvür yarada bilər.

Ümumilikdə, Mahirə Nağıqızının şeir yaradıcılığına nəzər saldıqda aydın görünür ki, onun lirik qəhrəmanı zamanın, günümüzün, hisslərimizin ən ağır və dərddli məzmununu özündə əks etdirir. Şairənin "lirik "Mən"i qəlbinin hökmü ilə nəfəs alır, düşünür, sevinir. Düşüncələr daha çox hər an pünhan qalmış sirləri açmağa hazırdır. Burada sevginin tərənnümündən çox, insanın iç dünyasının iztirabları önə çıxır. Bu da təsadüfi deyil, bütün bunlar mənən iztirab və əzab çəkmiş insanın artıq gizli saxlaya bilmədiyi duyğularının sözdə poetikləşən müxtəlif çalarlarıdır:

O da dağ, bu da dağ, ayrı-ayrıdı,

Çayını aparən dərəsi birdi.

Yalında gözləyə, yan-yörəsində

Yüz ovçu dayana, bərəsi birdi.

Kimdi ox olanı, kimdi yay çəkir,

Kimdi qazan asan, kimdi pay çəkir?

Neçə min ildir ki, ərlər hay çəkir,

Dərdləri cürbəcür, nərəsi birdi.

Mahirə xanıma bu istedad professor, böyük dilçi alim, ictimai xadim, folklorşünas Həsən Mirzədən və anası, el ağbirçəyi, sinəsi bayatılarla dolu olan Nazlı anadan keçib.

Mahirə Nağıqızı həm də nəğməkar şairdir. Bəstəkarların onun sözlərinə bəstələdiyi onlarca mahnı müğənni və xanəndələrimiz tərəfindən sevilə-sevilə oxunur. Eləcə də çağdaş aşıqlarımız Mahirə xanımın qoşmalarına repertuarlarında mühüm yer verirlər. Əməkdar artist, xanəndə Elnur Zeynalov Mahirə Nağıqızının sözlərinə ürəyəyatan mahnılar bəstələyib. Onların birini də sevilən gənc xanəndə-müğənni Almaxanın Əhmədli şövqlə oxuyur. "Sən olaydın" adlanan nəğmə tamaşaçılar tərəfindən rəğbətlə, məhəbbətlə qarşılanır.

Şairin çoxşaxəli yaradıcılığında Vətənin bütün gözəllikləri Azərbaycanın ekvivalenti anlamını ifadə edən müqəddəs bir məkan kimi simvollaşdırılır. Onun vətən sevgisi bitib-tükənməyən, sonsuzluğa qədər davam edən ən ali, ülvi hisslərin məcmusuna çevrilir:

Bitər sərhədlərin bu yer üzündə,

Qəlbimdə sərhədin nədən bitmədi?

Gəlmisən, üzürsən eşq dənizində,

Sənə məhəbbətim, Vətən, bitmədi.

Erməni vandallarının əsrlərdir Azərbaycana qarşı apardığı işğalçılıq siyasəti, otuz il düşmən əsirliyində qalan doğma Qarabağımızın talan edilməsi, yağı tapdağı altında inləməsi şairdə acı təəssüf hissi doğurur, lakin insana ümitsizlik təlqin etmir. Şair vətəni, ana yurdu və onun timsalında xalqımızı, vətən övladlarını məğrurluğa, əyilməzliyə səsləyir:

Qan axan yarana gözüm yaşını

Dərman əvəziydi, səpələdim mən.

Bu da bir sınaqdı, əymə başını,

Sınıq əhvalına dözə bilmərəm.

Mahirə Nağıqızının "Sən döyüşə hazır ol" şeiri Azərbaycan xalqını bir ideya ətrafında birləşməyə, düşmənlərə qarşı eyni mövqedən çıxış etməyə istiqamətləndirən səfərbərlik çağırışıdır. Şeirdə Azərbaycan əsgərinin qəhrəmanlığına, məğlubedilməzliyinə böyük ümidlər bəsləyən, onun gücünə, qüdrətinə güvənən

xalqımızın məğrur və təəssübkeş ziyalısının qəlbində əbədi və əzəli torpaqlarımızın azad olunacağına dərin inamı ifadə olunmuşdur:

Azərbaycan əsgəri, yolun Şuşaya gedər,

O yürüşün naminə son döyüşə hazır ol!

İntizarda Laçındı, Zəngilandı, Kəlbəcər,

Pir görüşün naminə, son döyüşə hazır ol!

44 günlük Qarabağ savaşında hər bir Azərbaycan əsgərinin devizinə çevrilən bu misralar bizi qələbədən-qələbəyə apardı. Azərbaycan xalqı və onun mübariz, cəsur oğulları zülm və istibdada, erməni vandalizminə son qoydu. Həmçinin bu müqəddəs arzu bütövlükdə Azərbaycan xalqının istəyi kimi reallaşdı, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin və yenilməz ordumuzun qəhrəmanlığı sayəsində 2020-ci ilin 10 Noyabrında tarixi torpaqlarımız, əzəli Qarabağımız mənfur düşmənlərin caynağından qoparıldı. Bu tarixi qələbə bütün həmvətənlərimiz kimi, Mahirə Nağıqızının da hədsiz sevincinə səbəb oldu və onu yeni-yeni vətənpərvərlik mövzusunda əsərlər yazmağa ruhlandırıdı.

Ana məhəbbətinin böyüklüyü, müqəddəsliyi də Mahirə Nağıqızı yaradıcılığının əsas leytmotivinə çevrilən mövzulardandır. Bütün çətinliklərə sinə gərəkək min bir əziyyətlə övlad böyüdən, qayğıkeş, mərhəmətli, cəfakəş

ana obrazı ümumiləşmiş Azərbaycan qadınlarının simvolu təsiri bağışlayır:

Sənə açılan gün sənin deyildi,

Bizlə bölüşübsən lap əvvəlindən.

Necə saxlayırdın, möcüzə idi,

Yorğun gözlərinə təbəssümü sən.

O gözün nuruyla dünya göründü,

Oradan başladı yolumuz bizim.

Həmin təbəssümdür bəlkə də indi,

Ən böyük sərvəti hər birimizin.

Şeirin hər misrasında ana nəvazişinin istisində qızınan övlad qəlbinin hərarətini, üzündə o müqəddəs varlığın çöhrəsindən nur alan təbəssümünü və böyük həyat eşqini, qurub-yaratmaq əzmini, gələcəyə inam hissini görmək mümkündür.

Bir millətin varlığı, kimliyi, keçdiyi şərəfli tarixi yolu digər mənəvi dəyərlərlə yanaşı, həm də onun ana dilinin saflığında, duruluğunda və çoxçalarlığında ehtiva olunur. Mahirə Nağıqızının yaradıcılığında ana dilinə həsr

etdiyi poetik nümunələr də xüsusi yer tutur. "Orxonlardan üzü bəri yazın qalıb, // Altaylardan Balkanlara izin qalıb" - deyən şair Azərbaycan dilinin minilliklər boyu çox çətinliklərdən keçərək cilalanıb günümüzə gəlib çatmasını, xalqımızın zəfər salnaməsinin bu dildə yazılmasını böyük qürur hissilə xatırladır:

Bu dünyanın yaşı qədər tarixin var,

Sonu qədər, başı qədər tarixin var,

Ha baş vursam bitməz qatı, ana dilim,

Dədəm-babam amanatı, ana dilim.

Mahirə Nağıqızının zəngin söz palitrasında onun təbiətin, cəmiyyətin və idrakın ümumi inkişaf qanunauyğunluqlarının poetik anlamını, dərin fəlsəfi fikir yükünü daşıyan şeirləri diqqəti cəlb edir. Yaradılışdan bugünədək bəşər övladının keçdiyi ömür yolunun mahiyyətini açan, sirlərlə dolu kainatın möcüzələrinə işıq salan bu poeziya nümunələri şairin öz oxucusu ilə ixtilatı təsiri bağışlayır və insanı dünyanı dərk etməyə, onun var-dövlətinə, şan-şöhrətinə uymamağa, həyatın enişli-yoxuşlu yollarında büdrəməməyə, ağıla və idraka arxalanmağa bir çağırış nidasıdır.

Şair "Yol gələr, yol gedər mənzilə çatmaz, // Yollarda başlayar, bitər bu dünya" kimi fəlsəfi deyimlərdə ucu-bucağı görünməyən qoca dünyanın paradoksallıqlarını yüksək sənətkarlıqla açıb göstərir:

Ümiddən düşməyən dilək yaratdı,

O, Allah yaratdı, mələk yaratdı.

Ev qurdu, bağ saldı - gerçək yaratdı,

Özünü gəzənin duyğusu - dünya.

Nə salam verəndir, nə salam alan,

Ovqatı ötəri, vüsalı yalan.

Mahirə, söylə ki, bizlərə qalan,

Bir addı, onun da suçlusu dünya.

Mahirə Nağıqızının polifonik yaradıcılığında onun geniş dünyagörüşünü, həyata və cəmiyyətə baxışını, fəlsəfi fikir yükünü özündə əks etdirən "Rənglərin simfoniyası" şeirinin xüsusi yeri var. Şair min illərin dərin mifik yaddaşına söykənərək yeddi rəngin hər birinin spesifik xüsusiyyətini, çalarlarını simvollaşdıraraq onların əsl mahiyyətini açmağa müvəffəq olur:

Ağappaq dünyamdır ruhuma güzgü,

Əminlik - deyəndə, yada Ağ gələr.

Qırmızı rəngində istəklə sevgi,

Gücün, iradənlə yaşamaq gələr.

Yaşıl - düzgünlüyün, cəhü-cəlalın,

İradə, dözümin özüdür ancaq.

Göy rənglə birləşsə ağıl-kamalın,

Səni yüksəklərə o qaldıracaq.

Mahirə Nağıqızının çəhrayı rəngi təmiz məhəbbətin, boz rəngi ilahi qüvvətin, qara rəngi bəşəriyyətin pisliyə açdığı dava-dalaşın, sarı rəngi dirçəlişin, zəfər və qələbənin rəmzi kimi simvollaşdırması onun öz sələfləri olan Səməd Mənsurdan, Rəsul Rzadan fərqli bir yanaşma sərgilədiyini göstərən maraqlı məqamlardır.

Görkəmli alim, pedaqoq, istedadlı şair, Əməkdar müəllim Mahirə Nağıqızı 30 ildən artıqdır ki, böyük yaradıcılıq yolu keçərək ədəbi fəaliyyətinin kamillik zirvəsinə yüksəlmişdir. Azərbaycan elminin, zəngin və çoxəsrlik ədəbiyyatımızın inkişafına dəyərli töhfələr verən Mahirə Nağıqızına yeni-yeni yaradıcılıq uğurları və müvəffəqiyyətlər arzulayırıq!

Vüqar ƏHMƏD,
Gülbəniz BABAYEVA,
Mənbə: /yazarlar.az/

Həqiqətə və dəyərlərə sadıqlıq timsalı

*Hər sözün ey alim, baş-ayağı var,
Sözün arasına söz qatma zinhar.
Sədi Şirazi*

Bəşər övladı dünyaya göz açdığında artıq uca Tanrı ona fundamental (təbii) insani keyfiyyətləri ya bəxş etmiş olur, ya da etməmiş. Çünki fundamental insani keyfiyyətlər gəndən, təbiətdən gələn təməl varlıqdır. Əlbəttə, yüksək keyfiyyətlər Allahın insan övladına lütfüdür. Bu yüksək keyfiyyətləri isə yalnız milli dəyanət tərbiyəsi ilə qorumaq və ucaltmaq mümkündür. Milli qürur tərbiyəsi isə birbaşa ailədə və məktəbdə aşılır...

...Qədim türk-oğuz yurdu Dərələyəz mahalının Sust kəndində halal zəhməti ilə dolanan, yüksək mənəvi-əxlaqı dəyərləri ilə seçilən, gözü-könlü tox ailədə, nağıllarda deyildiyi kimi bir qız övladı doğuldu. Elin hörmətli, sayılıb-seçilən şəxslərindən olan Nağı kişi öz ömür-gün yoldaşı, hər barmağından bir mərifət yağan Nazlı xanımla birgə körpəyə Mahirə adını qoydular. Deyirlər, ad qeybdən gələn İlahi bir səsdir, sahibinə verilmək üçün əks-səda salır. Ərəbcədən adının mənası sərraf, məharətli, bacarıqlı, bilikli anlamında olan Mahirəyə, bəlkə də, təbii dəyərlər Tanrı tərəfindən elə ana bətnində olarkən bəxş edilibmiş. Kim bilir?

Hər addımda ailəsində müqəddəslik tərbiyəsi aşılana bu qızcığaz da digər qardaş, bacıları kimi inam və iman sahibi kimi boya-başa çatmışdı. “Bir tikə çörəyin varsa, şükür et, artığını bölüş”, “Nə qədər yüksəlsən də, heç kimə

yuxarıdan aşağı baxma”, - ruhunda tərbiyə alan Mahirə xanım Nağı qızı şərəflə yaşamaqda olduğu ömür yolunda bu ənənələrə sadıq qaldı.

Filologiya elminə böyük töhfələr vermiş, Qərbi Azərbaycanın azman kişilərindən olan, el ağsaqqalı, professor Həsən Mirzənin həyat məktəbində şəxsiyyət, ziyalı, pedaqoq, alim kimi yetişən bu istedad sahibi hər zaman öz yoluna, həqiqətlərinə, adətinə, törəsinə, tərbiyəsinə səmimi və sədaqətli oldu. Ümummilli lider Heydər Əliyevin dövlətçilik ideyalarına sədaqət və ehtiram bu ailə və onun doğma ətrafında hər zaman milli prinsip olaraq qorunub.

Adətim üzrə gündəlik müaliə vərdişimə uyğun olaraq, xüsusilə də bədii və poeziya ədəbiyyatına, sənətə vurğunluğumdan yana şair və yazıçıların əsərlərini daha çox oxuyub, incələyirəm. Lap uşaqlıqdan dərk etmişəm ki, poeziya insan həyatına oxşayır, o, fizika və riyaziyyatla musiqi arasındakı səmərəli mübahisədən qaynaqlanır və formalaşır, eləcə də bunun sayəsində mənəvi zövq və həzz mənbəyinə çevrilir. Peşə etibarilə müəllim olduğuma görə də, həmişə ədəbiyyatı pedaqogikada tərbiyəvi əhəmiyyətə malik üstün metod sayıram. Yaradıcılığında sentimental ruha yer verən şair və yazıçıları çox zaman anlaya bilmədiyimə görə, onları təqdir də etməmişəm. Lakin onu da bilirəm ki, hər bir şair və yazıçının yaradıcılığında sentimental motivlər, məqamlar mütləq mövcuddur. Şairə Mahirə Nağıqızının yaradıcılığında da bu hal xali deyildir. Amma Mahirə xanımda, onun poeziyasında sentimental duyğu fərdi formada deyil, ümummilli ruhun içərisindədir. Yəni, Mahirə Nağıqızı xalqın ağrı-acısını, müsibətlərini, faciələrini, yurd nisgilini duyğusallığı ilə ruhuna çəkərək

vətən sevgisi, qeyrəti ilə milli-mənəvi ruhu sağaltmaq naminə dağlara, daşlara, çaylara, çiçəklərə ünvanlı sözləri öz şeirlərində ustalıq və peşəkarlıqla elə yoğurub yapır ki, sanki vətənin yaralarını sağaltmaq üçün məlhəm hazırlayır. Yəni onun şeirlərində, adətən çarəsiz dərd yoxdur. Dərd semantikasına görə, onun bu qəbildən olan şeirləri poetik kanonlarla, bəşəri bədii normativlərlə səsleşir. Bunlar gözəl, professional aforizm səviyyəsindədir. Mahirə xanımın bəhs etdiyimiz şeirləri bir mənəvi sərvət kimi, xalqımızın əqli-hissi istifadəsinə yararır, eyni zamanda ədəbi ünsiyyətin kütləviləşməsinə təsir göstərir. Misal üçün, şairənin “Ana torpaq” şeirində bu məqamı daha bariz şəkildə görmək olar:

Sən böyütdün layla-layla,
Beşiyimiz qara torpaq.
Çölün binəm, dağın yayla,
Ev- eşiyimiz qara torpaq.

Al bayrağım sərkərimiz,
Dağın-daşın əsgərimiz.
Sinən oldu səngərimiz,
Keşiyimiz, qara torpaq.

Oğlunun tək təmannası,
Düşməninədən bac alması.
Dərdlərinin sağalması,
Murazımız, qara torpaq.

Şuşada çatılsın ocaq,
Kəlbəcər açacaq qucaq,

Laçın-Qubadlı olacaq
Güzarımız, qara torpaq.

Yolum üstə duman, çisək,
Kürəyimə əlini çək.
Qaldıq vətən-dedik, ölsək,
Məzarımız qara torpaq.

Ana vətən konsepti çox gözəl kod yaradır. Bu fikri şeirə çevirməyin özünəməxsus çətinlikləri var. Mahirə xanımın düşüncəsində bu poetik konsept hərəkətə gəlir, bədii məzmun cazibəli fona çevrilir: murazımız, güzarımız, məzarımız qara torpaq!

Mahirə Nağıqızı xarakter etibarı ilə olduqca həssas və duyğusal insandır. Şairə bilir ki, ürəkdən gəlməyən söz onu oxuyanları, sevənləri incidər. Ona görə də, daim həyata nikbin baxmağı sevər, əsasən də insanların mənəvi saflığına, onların yaradıcı imkanlarının ilahi qüdrətdən doğulduğuna inandığı üçün həmişə onlara yol açmaqda kömək edər, yardımçı olar. Onun fikrinə görə, hər bir azərbaycanlı şair və yazıçı üçün insan zəhmətini, vətən sevgisini, yurd həsrətini, gözəllik vəsfini, qəhrəmanlıq nümunələrini ən gözəl formada yaratmaq onların ümdə vəzifəsidir. Təbii ki, bu vəzifə çətin, lakin olduqca şərəflidir. Məhz bu keyfiyyətlərə malik olduğu üçün Mahirə xanım daim şeirin çətin yolunu şərəflə, ləyaqətlə və örnək olaraq addımlayır.

Bədii ədəbiyyatdan az-çox məlumatı olan istənilən şəxs Mahirə xanımın poeziya yaradıcılığı ilə tanış olduqca görür ki, şairə sözün məqamında, yerində işlədilməsinin əvəzəlməz ustasıdır. Şairə zəngin həyat müşahidələrini

ümumiləşdirə bilir, bədii sənətin dili ilə cəmiyyətə davamlı olaraq faydalı söz deməyə can atır, poetik lövhələr verir. Mənə elə gəlir ki, bir alim kimi onu şeirə vadar edən ən böyük təkan məhz oxuculara bol-bol ibrətli söz çatdırmaq ehtiyacıdır. Şeirdə fikirləri yığcam yazmağı bacardığı kimi, həyat hadisələrinə estetik münasibəti və bənzətmələri də dərin məzmununda, həm də axıcılıqla verməyi mükəmməl bacarır. Bu nadir poeziya üslubu hər şairə nəsis olan istedad deyil. Şeiriyəti təmin edən sirli nöqtələr elə budur. Şairənin bənzətmələri, həm sosial semantikasını, həm də qeyri-adiliyi təbiiliyi ilə diqqəti çəkir.

Bəzən Mahirə Nağıqızının 3-4 bəndlik şeirini oxuyanda sanki böyük bir poemanı əhatə edəcək məlumat zənginliyi ilə qarşılaşırıq. Təbii ki, bu da şairin geniş dünyagörüşünə sahib, həssas müşahidələrə malik olmasından irəli gəlir. Mahirə xanımın yaradıcılığında bir şeirin digərinə bənzərlik elementlərinə çox az, nadir hallarda rast gəlinir. Çünki o, həmişə hər bir mövzuya uyğun şəkildə bədii ifadə və tərənnüm vasitələri düşünüb tapır və hər bir şeirində oxucu ilə İlahidən bəxş edilmiş yeni sözlərlə görüşə gələrək oxucunu düşündürməyi və sevindirməyi bacarır. Söz ustadı olmaq İlahinin bəxşidir. Söz istedadı alimə bəxş olunanda onların muncuq kimi düzülüb yaratdığı bənd və beytlər insan düşüncəsinə aydınlıq yolu göstərir.

Böyük Sədi yazır:

Hər sözün ey alim, baş-ayağı var,
Sözün arasına söz qatma zinhar.
Ağıllı sakitlik görməsə bir an,
Dil açıb bir söz də söyləməz insan.

Bəli, Mahirə xanım söz sərrafıdır. Şairənin söz səltənəti həm də ona görə qüvvətlidir ki, şairənin yaradıcılığında alim təfəkkürü ilə poeziya səltənətinin sintezi var. Xüsusi olaraq qeyd edim ki, Mahirə xanıma həmmüasirlərindən fərqləndirən cəhətlərdən biri də yuxarıda qeyd etdiyim kimi onun nikbinliyidir. Bu nikbinlik içərisində cəmiyyəti düşünən, sosial həyata fəal müdaxilə edən şairənin qayğıkeşlik, humanistlik portreti canlanır. Həm də onun yaradıcılığı içərisində yer alan kədər, dərd, həsrət, nisgil sətir və beytlərdə elə mükəmməl şəkildə əridilir ki, şeir insanı ağlatmır, əksinə, onu mübarizəyə, inama, imana çağırır. Amma burada hissi tərənnüm əqli ümumiləşdirməyə yuxarıdan baxır. Doğrudur bu zaman ictimai məzmun həcm etibarilə böyük yer tutur, ancaq ifadə tərzində Mahirə xanımın (məhz dilçi olduğundan) lirik düşüncəsinin mühüm forması olan dil materialı üstünlük təşkil edir. Haqlı olaraq tənqidçi, ədəbiyyatşünas alim Rüstəm Kamal şairə Mahirə Nağıqızının yaradıcılığını təhlil edərkən onu payız fəslə ilə eyniləşdirmişdir. Bu fəsildə insanın enerjisi çoxalır, eyni zamanda yazılan əsərlərin effekti yüksəlir, ən vacib elmi-bədii mətləbləri ifadə edən şəxslər, nəzərə çatdırılması zərurəti olan çalarlar qabarıqlaşır. Xüsusilə də, aktuallaşma meyli güclənir.

Mahirə Hüseynovaya uca Tanrı böyük istedadla yanaşı peşə və sənət xüsusiyyətlərindən doğan üstünlüklər də bəxş etmişdir. Mahirə xanım alim, müəllim, həm də istedadlı şairə olduğuna görə Azərbaycan dilində ədəbi dillə bədii dilin xüsusiyyətlərini, onların sərhədlərini, işlənmə məqamlarını, üslub maneralarını yaxşı bildiyi üçün onun

yaradıcılığındakı peşəkarlıq daha dolğun və parlaq görünür.

Professor Mahirə xanım Hüseynovanın bioqrafiyası, həmçinin dilçi-türkoloq alim kimi də çox zəngin və rəngarəngdir. Alimin istər fəlsəfə doktorluğu, istərsə də elmlər doktorluğu dissertasiya işləri uzaq keçmişlərdən günümüzədək gəlib çıxmış ulu ozan-aşıq yaradıcılığının dərin tədqiqinə həsr olunmuşdur. Yorulmadan elmi-tədqiqat işləri ilə indi də məşğuldur. Türk dünyasında istinad edilən biri-birindən sanballı məqalə və kitabları ilə elmimiz qarşısındakı səhəvi problematikanın həlli istiqamətində böyük töhfələr verməkdədir. Eyni zamanda, dilçilik üzrə tədqiqat işləri aparən neçə-neçə doktorant və dissertantlara elmi rəhbərlik və məsləhətçilik edir.

Həmçinin, Mahirə xanım elm, təhsil təşkilatçısı kimi də böyük milli layihələrə imza atıb. Tanınmış alimin rəhbərliyi altında səviyyəli elmi-nəzəri bazaya malik bir neçə beynəlxalq elmi jurnal da çap olunur. Təşkil etdiyi seminar və konfranslarda türk dünyasının ünlü alimləri ortaq dil, əlifba, imla və s. problemlərin həlli istiqamətində bir araya gələrək fundamental elmi-tədqiqat işləri həyata keçirirlər.

Həmçinin, elmi ictimaiyyət professor Mahirə xanım Hüseynovanı elmi yad təsirlərdən, saxta tədqiqatlardan qoruyan ziyalılar sırasında seçilən alim kimi də tanıyır və bu sahədəki prinsipiallığına görə, böyük rəğbət göstərir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının filologiya və pedaqogika elm sahələri üzrə Ekspert Şurasının sədri kimi ağır və məsuliyyətli işi də öz zərif çiyinləri üzərinə götürən professor Mahirə xanım Hüseynova son illər əldə edilən

elmi tərəqqinin tələbləri ilə uyğunlaşa bilməyən, nəzəri və praktiki səviyyəsini yüksəltməyən, köhnə xidmətləri ilə kifayətlənərək yeniliklərə maneçilik törədən insanları tənqid edərək onları ciddi tədqiqatlarla məşğul olmağa məcbur edir desək, yanılmırıq. Ən əsası isə alim adına, elmə uyğun olmayan işlərə meydan verməyərək onları geri qaytararaq, daha dolğun və vacib istiqamətlər üzrə tədqiqat aparmalarını tövsiyə edir.

Bəli, dəyərli oxucu, göründüyü kimi fəaliyyət və yaradıcılığın vüsət əhəmiyyətli olan professor Mahirə xanım Hüseynovanın dərin mənalı həyat və fəaliyyəti, gördüyü məqsədyönlü işlər çoxşaxəliliyi ilə seçilir. Ona görə də onun özü haqqında və gördüyü işlər haqqında biri-birindən maraqlı məqalələr yazmaq olar. Təbii ki, Mahirə xanım bütün bu işləri vətən və xalqı qarşısındakı missiyası olaraq dayanmadan, sevə-sevə yerinə yetirir, hətta bəzən Tanrı əmanəti olan şirin canının sağlamlığını düşünmədən belə. Bu həyat və mənalı fəaliyyət yolu artıq onun barışdığı alın yazısı olan taledir. Çünki o həqiqətlərə və dəyərlərə ömür boyu sadıq qalan insandır.

Bu yerdə mən də müfəssəl yazımı müxtəsər edib nəzzam şəxsiyyətin ömür yolunda qazandığı heyrətamiz uğurların daha da parlaq olmasını böyük Allahdan diləyirəm. Güclü bədii və elmi potensialı olan Mahirə xanımı növbəti doğum gününün tamam olması münasibətilə səmimi qəlbdən təbrik edir, ona can sağlığı, uzun ömür arzulayıram. Qarşıdakı doğum illərini, yubileylərini doğulduğu Dərələyəz mahalının Sust kəndində keçirməyimizi Allah nəsibimiz etsin.

Yusif Aliyev,

Mənbə: /yazarlar.az/

Mahirə Nağıqızı yaradıcılığında Qərbi Azərbaycan motivləri

Artıq heç kəsə sirr deyil ki, Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin də, ölkə başçımız İlham Əliyevin də hər zaman diqqət mərkəzində saxladığı Qərbi Azərbaycan mövzusu günümüzün böyük aktualıq kəsb edən məsələsidir. Dövlətimizin siyasi xəttinin dəstəkçiləri olan ziyalılarımızın, alimlərimizin də fəaliyyətində bu motivlər hər zaman öz əksini tapmışdır.

Bütün dövrlərdə tarixi hadisələrin, yeniliklərin çağırışçısı olan ədəbiyyatın və elmin ziyasını özündə birləşdirən Mahirə Nağı qızı Hüseynova da bu qəbildən olan şairə, dilçi-alimdir. Naxçıvanda doğulub boya-başa çatsa da, əslən ulu Azərbaycan torpağı Dərələyəz mahalından olan Mahirə xanımın mənsub olduğu nəsil milli ruhu, ictimai-mənəvi keyfiyyətləri ilə tarixə düşmüşdür. Bu baxımdan deyə bilərik ki, Mahirə Nağıqızının bugünkü qərar tutduğu pillələrin hər biri kökdən, əsildən qaynaqlanır. Bununla bərabər, Mahirə xanımın bədii və elmi yolunda Dərələyəz mahalının folkloru, dialektologiyası və toponimiyasının tədqiqatçısı olan tanınmış ictimai və elm xadimi Həsən Mirzəyevin də böyük təsiri olmuşdur. Təbii ki, bu mühüm faktorların fonunda Mahirə Hüseynovanın yaradıcılığında Qərbi Azərbaycan motivlərinin hiss və ifadə olunmaması qeyri-mümkündür.

Mahirə Nağıqızının fəaliyyəti çoxşaxəli və olduqca zəngindir. O, dilçiliyin müxtəlif sahələri istiqamətində

aparılmış tədqiqatlar üzrə 26 elmi kitab, monoqrafiya, dərs vəsaiti, metodik vəsait, 5 proqram, 14 bədii (şeyrlər) kitabının, 400-ə qədər elmi və publisistik məqalənin müəllifi kimi həm dilçi-alim, həm şairə, həm də Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Filologiya fakültəsinin dekanı, Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru vəzifəsində çalışan əsl zəhmətkeş Azərbaycan qadınıdır.

Mahirə Hüseynovanın “XIX-XX əsrlər Azərbaycan aşıq və el şairlərinin yaradıcılığında onomastik vahidlərin linqvopoetikasını (Dərələyəz mahalı üzrə)”, “Müasir Azərbaycan dili: Aşıq və el şairlərinin yaradıcılığında dialektizmlərin öyrədilməsinə dair (Dərələyəz mahalı üzrə)”, “Müasir Azərbaycan dili: Aşıq və el şairlərinin yaradıcılığının dil, üslub xüsusiyyətləri (Dərələyəz mahalı üzrə)” kimi irihəcmli və digər elmi əsərləri professorun elmi irsində Qərbi Azərbaycan mövzusunun nə dərəcədə geniş yer tutduğunun bariz nümunəsidir. Bununla belə onun bu ilin oktyabr ayında çap olunmuş “Qərbi Azərbaycan paleotoponimlərinin linqvistik etimoloji təhlili” adlı monoqrafiyası bir daha Azərbaycan elminin qabaqcıl simalarından olan Mahirə Nağıqızının dövlətimizin siyasi xəttinə sadiqliyinin nümunəsi olmaqla bərabər, həm də öz əsil-kökünə məhəbbətinin sübutudur.

Mahirə Nağıqızı şairə kimi də yüksək novatorluq qabiliyyətinə malikdir. Çünki onun bədii yaradıcılığında hər dövrün hadisəsinə uğun nümunələr yer almaqdadır və hörmətli şairəmiz, demək olar ki, külliyyatında heç bir mövzunu kənarda qoymamışdır: Allah sevgisi, Vətən sevgisi, ana, ata, ailə, övlad və nəvə məhəbbəti,

şəhidlərimizə ehtiram, böyük zəfərimizə duyulan fərəh, eləcə də peşələrə və peşə sahiblərinə dərin hörmət və təşəkkür, duyğular və digər mövzular Mahirə xanımın şeirlərinin əsas süjet xəttini təşkil edir.

Müxtəlif mövzularda aydın, axılcı, saf Azərbaycan dilində yazılmış bu şeir nümunələrində ən maraqlı məqamlardan biri də məhz elə Qərbi Azərbaycan motivlərinin təzahürüdür.

*Buradan boylanıb nə cürə baxam,
Qaçaq qayasına qəsd var, qərəz var?
Gündüzlər getməyə gücüm yox catam,
Yuxuda gördüyüm Dərələyəz var.*

Doktorluq tədqiqatının mövzusunı təşkil edən müəllimi Həsən Mirzəyevə xitabən yazdığı “Ay Həsən Mirzə!” şeirində də əzəli yurd torpaqlarımız olan Zəngəzur həsrəti hərərətlə duyulur:

*Vətən dərdi bağlayıbdı sinəni
Niyə gülmür üzün, ay Həsən Mirzə?
Talan olub, viran olub ellərin,
Qalmasın bir sözün, de, Həsən Mirzə!*

***   ***   ***

*Güllü yaylaqların de, kimə qalıb?
Sərin bulaqların üstün kim alıb?
Daha dözmür ürək, səbrin daralıb
Dərdini çəkəmmir fil, Həsən Mirzə!*

Qərbi Azərbaycan motivləri Mahirə Nağıqızının şeirlərində təkcə məzmun baxımından deyil, həmçinin dilçilik nöqtəyi-nəzərindən, dialektoloji baxımdan da diqqəti cəlb edir.

*Bu dünyanın yaşı qədər tarixin var,
Sonu qədər, başı qədər tarixin var.
Dağı qədər, daşı qədər tarixin var,
Ha baş vursam bitməz qatı, ana dilim,
Dədəm-babam amanatı, ana dilim!*

***   ***   ***

*Dərələz şennyi, Göyçə, Ağbaba
O ağır ellərin boşaldı bir-bir.
Yetiş hayımıza Xan Heydər baba,
Sənsən loğmanımız, dərman səndədir.*

Gətirdiyimiz hər iki nümunədə həm fonetik, həm də leksik baxımdan Qərbi Azərbaycan nəfəsi duyulmaqdadır. Birinci nümunədə “amanat” sözündə ə<a əvəzlənməsi müşahidə olunursa, ikinci nümunədə İrəvan dialektinə məxsus olan “oba, yaşayış məntəqəsi” anlamında işlənən “şennyi” leksik vahidi işlənmişdir.

Ümumiyyətlə, türk xalqlarının ədəbiyyatında, o cümlədən Azərbaycan ədəbiyyatında mühüm yeri olan və öz növbəsində yazılı ədəbiyyata bayatıların təsiri danılmaz bir faktdır. Bu təsir Mahirə Nağıqızının poeziyasında nəinki güclüdür, hətta bayatı irsimizə sadıq qalmaqla 1300-dən

cox bayatının, onlarla haxıŝta, layla və oxŝamalardan ibarət kitabın ərsəyə gəlməsi ilə nəticələnmişdir.

Mahirə Nağıqızının zəngin mənəviyyatından və yüksək təfəkküründən süzülüb gələn poetik düşüncələrinin inikasında, həmçinin elmi baxışlarının məcmusunda öz əksini tapan Qərbi Azərbaycan motivləri onu soy-kökümüzbə bağlılığının, sədaqətinin rəmzi ifadəsidir. Bu bağlılıq bizləri nəhəng, qanlı və əzablarla dolu bir yüzillik boyunca ayrı düsdüyümüz əzəli torpaqlarımıza, ulu elimzə, doğma yurd yerlərimizə qayıdışımıza çağırış edir. Mahirə Nağıqızının qələminin çalarlarını ötən yüzillikdə itirdiklərimizin geri qayıdışının zəfər təntənəsinin təsvirində və ifadəsində görmək arzusu ilə.

Leyla Səfərova,

Mənbə: /yazarlar.az/

Sözün daş nağılı və daş ağırlığı

Mahirə Nağıqızı (Hüseynova) həm gözəl pedaqoq, həm istedadlı şairə, həm də vətənpərvər ziyalı kimi ictimai mühitə çox yaxından tanışdır. Dağları insanda vüqar və qürur yaradan, Azərbaycanın ziyalılar yurdu olan Naxçıvanda Babək rayonunun Sust kəndində dünyaya göz açıb Mahirə xanım. Mahirə xanım həm alim kimi çoxsaylı monoqrafiya, kitab və məqalələrin müəllifidir, öz sözləri desək, “öyrədənlərin öyrədənidir”.

Hətta gözəl bir pedaqoq kimi “İlin ən yaxşı müəllimi” adını alıb, Azərbaycan Respublikasının “Qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanı ilə təltif edilib. Alim kimi ana dilimizin tədqiqi sahəsində çoxsaylı qiymətli əsərlər ərsəyə gətirib, elm sahəsindəki xidmətlərinə görə “İlin alimi” Mediya mükafatını alıb. Və bunların fəvqündə həm də istedadlı, təbli bir şairə kimi tanınıb, “Mənim anam” (Bakı, “Vətən” nəşriyyatı, 2006), “Su at dalımca, ana” (Bakı, “Vətən” nəşriyyatı, 2006), “Ana sevgisindən doğan nəğmələr” (Bakı, “Avropa” nəşriyyatı, 2008), “Yaşadacaq anam məni” (Bakı, “Qismət” nəşriyyatı, 2009), “Ana kəndim Xalxalım” (Bakı, “Avropa” nəşriyyatı, 2010), “Ömrün çiraqdır sənin” (Bakı, “Avropa” nəşriyyatı, 2010), “Sözün hikməti” (Bakı, “Vətən” nəşriyyatı, 2012), “Analı dünyam” (Bakı, “Vətən” nəşriyyatı, 2015), “Haqqa çağırən səs” (Bakı, “Vətən” nəşriyyatı, 2015), “Bayatılar” (Bakı, “Apostroff” nəşriyyatı, 2015), “Bayatılar və üç şeir” (Bakı, “Apostroff” nəşriyyatı, 2015), “Ruhuna beşik sə, tanı, Vətəndir” (Bakı,

Afpoliqraf mətbəəsi, 2017), “Salam olsun” (Bakı, 2021) kimi şeir kitabları ilə geniş oxucu kütləsi tərəfindən sevilib, rəğbətlə qarşılıb. Mahirə Nağıqızı bir şairə kimi istedadlı əsərlərinə görə “Qızıl qələm” mükafatına layiq görülüb. Hazırda hər üç vəzifənin öhdəsindən uğurla gələrək öz xidmətlərlə ölkəmizin inkişafına mühüm töhfələr verir. İstedadlı şairə Mahirə Nağıqızının son şeir kitablarından biri “Onun daş nağılı” adlanır. Sözümlər də elə bu kitabda toplanmış şeirləri haqqındadır.

Söz var su kimidir, lətafətilə, şırıltısı ilə axıb insanı özünə məftun edir, söz var daş kimidir, daş, qaya ağırlığı var, mənasını, hikmətini anlamaq ağırlığı ilə üzləşirsən. Müasir ədəbi prosesdə öz qələmi və imzası ilə tanınmış Mahirə Nağıqızı-Hüseynovanın şəriyyəti də məhz belədir: bəzən su kimi lətafətli, axıcı, bəzən də daş kimi ağır, yüklü. İndiyə qədər ədəbiyyatda anaya həsr edilən minlərlə şeirin arasında bir fərqli fikir nümayiş etdirmək çox da asan olmayıb, heç deyil də. Nə qədər desən, ədəbiyyatımızda ana mövzusunda yazılmış bir-birindən gözəl, maraqlı əsərlər vardır. Amma Mahirə Nağıqızının yaradıcılığına bilxassə sevgim və rəğbətim məhz onun minlərlə ana şeiri arasında fərqliliyini və özünəməxsusluğunu göstərən “Onun daş nağılı” şeirindən boy atıb böyüyüb. Ümumiyyətlə, şairənin bədii irsində ANA mövzusu başlıca yerdə gəlir, hər sözünün başında durur, yaradıcılığında əzəmətli bir obraz kimi canlanır. Hətta diqqət edilsə, şeir kitablarının bir çoxunun adı da ANA kəlamı, onun məhəbbəti, sevgisi ilə bağlıdır. İstər Vətən, istərsə də bizi dünyaya gətirən və vətənlə bağlayan ANA məhəbbəti Mahirə Nağıqızının bütün yaradıcılığının nüvəsində, fəvqündə dayanır.

Adıgedən “Onun daş nağılı” adlı şeirində də elə ana nəvazişi ilə ana zəhmətkeşliyi, onun fədakarlığı və dözümlülüyü elə poetik ustalıq və fərqli, özünəməxsus dillə ifadə edilib ki, heyran olmaya bilmirsən. Sözün əsl mənasında şeirdə əzəmətli və məhəbbət dolu bir ANA obrazı var:

Atamla yanaşı daş qaldırdı,
Deyərdi bu daşlar ocaq daşdı.
Bezmədi, qəlbində nə gücü vardı,
Anam sinəsində ocaq daşdı.

Bir dəfə taledən gileylənmədi,
Tapdı ocağında, bizdə varlığı.
Yoxluğa sınımadı, yoxa enmədi,
Onu qorxutmadı daş ağırlığı.

Xəbərim olmayıb süd əmməyimdən,
Bəlkə döşləri də daşmış onun.
Əlini başıma çəkdiyi gündən,
Duydum əllərinin daş olduğunu.

Şairə ana məhəbbətindən, ana nəvazişindən məharətlə söz açır. Amma bu məhəbbət daş kimi ağır, nəvazişi daş kimi möhkəm olur. Əlbəttə, hamı bilir ki, ana ilə balanın mənəvi və fizioloji bağlılığı, məhəbbətlə təması ananın balasına canından can qatdığı - döşlərindən süd əmizdirdiyi zaman olur. Şairə isə ana əzəmətini məhz bu məxsusi məqamda – ananın ən məhrəm, zərif yeri olan, zillətlərə, ən ağır əməyə tab gətirərək daşlaşan döşlərindən balasına süd əmizdirmə anının özünəməxsus

ifadəsində əks etdirib. Şairə daş parçalayan, qayalar qıran, palçıq qarışdırıb kərpic qaldıran bir ana əlinin daş ağırlığında gizlənən ana nəvazişini ən sadə dil konstruksiyaları ilə canlı-canlı, təsirli ifadə etməyə qabil olub. Anasının sədaqətini, evinə, ocağına bağlılığını məhz bu daşlara dözən tabında, tavanında taparaq əks etdirib. Bununla da təkcə bir ananın deyil, milyonlarla azərbaycanlı anası – qadınının obrazını, heysiyyət və həssasiyyətini, sədaqət və qeyrətini, məhəbbət və nəvazişini ümumiləşdirərək əsl azərbaycanlı anası kimi öz anasının simasında obrazlaşdırıb. Doğrusu, şeiri oxuduqca öz anamı, nənəmi düşünmədim də deyil. Bütün analarımızın simasını, ədasını, həyatını və obrazını gördüm bu şeirdə. “Çöllərdə yavanlıq axtaran”, “daş əllərilə özünə sığal verməyə utanan və bu sığala yadırgayan”, “bütün gəlinliyini corab toxuyub, paltar yamayıb, çörək bişirib, ev təmizləyən” saçı süpürgəli, əli qabar və daş, “yalana, harama uymayan ərilə öyünən”, “daşı daş üstə qoyub, amma ürəyindən daş asmayan”, “ocaq daşı deyər sinəsinə qaldırdığı hər daşla ocaq daşıyan” möhtəşəm, əzəmətli, fədakar bir ANA obrazı, siması canlandırılıb misra-misra, söz-söz.

Hər əldə bir ayrı dad olduğu kimi, hər qələmdə də bir ayrı məharət var. Hər qələm öz qəlbinin, hissini söz duyumu və dadını varaqlara tökür, sözdən mətah ortaya qoyur. Böyük ustad, “qəlb şairi” dahi qələm sahibi Məhəmməd Füzuli deyirdi ki, “Söz candır əgər bilirsə insan, Sözdür ki deyərlər, özgədir can...”. Mahirə Nağıqızının şeriyyətinin elə bir mərhəməliyi, məlhəməliyi, qəlbəyaxınlığı var ki, bu qədər canayaxınlığın sirri haqqında düşünməyə bilmirsən. Düşünürəm ki,

Mahirə xanımın şeir dilində ana dilimizin qanadlı sözlər xəzinəsindən istifadə edilməkdən başqa bir də ana dilimizin mənə müxtəliflikləri ifadə etmə qüdrətinə bələdçilik və istifadə məharəti də özünü təzahür etdirir. Şairə şeirlərindən biridə yazırdı:

Bitər sərhədlərin bu yer üzündə,
Qəlbimdə sərhədin nədən bitmədi?
Gəmisən, üzürsən eşq dənizimdə,
Sənə məhəbbətim, Vətən, bitmədi.

Vətənə məhəbbətin min-min sözdə ifadə tapdığı eyniyyətin orijinal, bənzərsiz bir nümunəsi qarşımızda dayanıb. Vətən siyasi cəhətdən konkret sərhədlərlə yer tapır, lakin bir vətəndaş, insan qəlbində Vətən və ona məhəbbət sonsuz, hüdudsuz, sərhədsizdir. Bir gəmi okeanda, dənizdə üzüb son həddə, limana çatar, sahilə dayanar, amma şairənin eşq mehrabında üzən vətənə məhəbbət gəmisini limansızdır, çünki onun məhəbbət okeanı hüdudsuz, sahilsizdir. Şairə böyük sənətkarlıq məharətilə obrazlı ifadələrini ən orijinal, özünəməxsus ifadə tapıntıları ilə, söz oyunları ilə əks etdirməyə müvəffəq olub. Məcəzaların çox maraqlı, həm də orijinal nümunələrini ərsəyə gətirməklə şəriyyətinə min bir rəng, canına can, ruhuna ruh qatıb. “Canımı verərəm səndən ötrə, Ruhum sağlığından xatircəm olsun”: bu gözəl misra Mahirə Nağıqızının Vətənə məhəbbətinin, vətənpərvərliyi və fədakarlığının özünəməxsus təbiri və ifadəsidir. Və yaxud da “Arzuları göyərməyən kəslərin, Torpaq üstə sinədaşı göyərər” və başqa bu kimi neçə-neçə söz mənalandırmaları

şairənin istedadlı təbinin göstəricisi, şəriyyət ustalığı kimi təzahür tapır.

Duyumlu, analıq, bacılıq heysiyyətinə malik istedadlı şairə Mahirə Nağıqızının dərin bir qəlb göynərtisi ilə yazdığı “Şəhid nəğməsi” şeirində ürək sızıltısı ilə milli qürur bir-birinə yovuşuq təzahür tapıb. Şairə çox məharətlə, doğru ifadə edib ki:

Burdan yavaş gedin, astadan keçin,
Qəbirlər titrəyər, daş dinə bilər.
Bir güllə gücünə sakit olanlar,
Bir addım səsinə diksinə bilər.

Boy vermiş məzarın qəbir daşları
Bir ömrün daşlaşan arzu-kamıdır.
Onların sağlığı döyüşən əsgər,
Məzarı – Vətənin istehkamıdır.

Şairənin həmyerlisi, böyük söz ustadı xalq şairi Məmməd Araz əsgəri “sərhəd dirəyi” adlandırır. Şairə Mahirə Nağıqızı da şəhidləri “sağlığında döyüşən əsgər”, məzarlarını isə “Vətənin istehkamı” adlandırır və dolayısı ilə böyük söz ustadı ilə fikir həmrəyliyi nümayiş etdirir, hər bir əsgəri Vətənin istehkamı kimi obazlı ifadə edir. Şairə “Şəhid nəğməsi”, “Son döyüşə hazır ol”, “Al bayrağım” və b. kimi şeirlərində vətən məhəbbəti, qəhrəmanlıq, fədakarlıq və vətənpərvərlik hisslərini ülviləşdirərək ifadə edir. Vətənin qeyrətli qızı Mahirə Nağıqızı “Son döyüşə hazır ol” şeirində hələ 44 günlük Vətən müharibəsindən, şanlı Zəfərimizdən əvvəl hamı kimi özünün torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi haqda arzularını dilə gətirib, bu

döyüşü son döyüş, Şuşaya olan səfəri müqəddəs pirimizlə görüş adlandırıb:

Azərbaycan əsgəri, yolun Şuşaya gedər,
O yürüşün naminə son döyüşə hazır ol!
İntizarda Laçındı, Zəngilandı, Kəlbəcər,
Pir görüşün naminə, son döyüşə hazır ol!

Artıq bizim səbrimiz doldu, komandan – dedin,
Baş komandan vur- dedi, oldu, komandan – dedin.
Siz göstərən yönüm- yön, yoldu komandan – dedin,
Dirənişin naminə, son döyüşə hazır ol!

Bayraq mövzusunda yazılan çoxsaylı şeirlər içərisində şairə Mahirə Nağıqızının ruhu və məhəbbəti ilə süslədiyi “Al bayrağım” adlı qiymətli şeiri nəzər diqqəti cəlb edir. Ədəbiyyatımızda bu mövzunun ustadı türk dünyasının böyük şairi Əhməd Cavaddır və ustadın bu mövzu ənənə halını alaraq digər sənətkarlarımız tərəfindən uğurlu nümunələrlə davam etdirilib. Elə şairə Mahirə Nağıqızının da “Al bayrağım” şeiri bir tərəfdən bu ənənənin müasir dövrümüzdə uğurlu davamı, “yarandın” rədifi ilə ustad Ə.Cavada rəğbətinin təzühürü, eləcə də dövlətimizə, dövlətçiliyimizə, müstəqilliyimizə və ümumən milli qürur, heysiyyət və kimliyimizə olan sonsuz rəğbətini ifadə edir. Və şairə milli bayrağımızın rənglərini içimizin, ruhumuzun rəng çaları kimi xarakterizə etməklə bərabər, ruhumuzu üçrəngli uca bayrağımızın dirəyi adlandırır:

Min illərdir içimiz rənglərini göyərdir,
Yaşamaq haqqımızın əbədi rəmzisən bir.

Ruhumuz-qəlbimizdə asılan dirəyindir,
O dirəkdə uca dur, qal, bayrağım, dalğalan!

Qəlbimizdə oxunan türkülərlə yarandın,
Altaylardan salınan körpülərlə yarandın.
Sabahlara aparən ümidlərlə yarandın,
Al bizləri qoynuna, al, bayrağım, dalğalan!

Ümumiyyətlə, şairə Mahirə Nağıqızı ustad Məmməd Araz kimi şəriyyətlə dilinə çox məsuliyyətlə yanaşaraq ana dilinin bütün imkanlarından məharətlə faydalanaraq çox zəngin söz tərkibi nümayiş etdirir, orijinal bədii məcazlar ortaya qoyur. Ümumiyyətlə, şairənin yaradıcılığında Vətən sevgisi və el, torpaq, yurd məhəbbəti başlıca yer tutur. Mahirə xanımın yaradıcılığı yurd sevgisi ilə qaynayıb qovuşur. Şairə bu məhəbbəti təkcə mövzu-tematika ilə deyil, həm də ana yurdun doğma, şirin dili ilə, onun şəhdişəkəri, imkanlarından uğurla, məharətlə istifadə ilə nümayiş etdirir. Şairə çox təsiredici və orijinal cinaslar yaradır, təzadlar ortaya qoyur, bədii təkrirlər işlətməklə şəriyyətini əlvanlaşdırır, gözəlləşdirir və məna, hikmət verir. “Nazlı, nazlı”, “Niyə?”, “Əllərin”, “Qılbində bir yuvam olsa”, “Gözəl”, “Həmən yol” və digər şeirlərində, sözün əsl mənasında, ustalıqla qurulmuş söz oyunu və məharətli dil istifadəsini görmək mümkündür. Həm də ayrıca bir bədii məziyyət burasındadır ki, istedadlı müəllif təkcə estetik cəhətdən gözəl, mükəmməl söz rənginliyi yaratmır, həm də mənaca dərin, hikmətli, yüksək obrazlılığa malik fikirlər ifadə etməyə müvəffəq olur. Hətta ustalıq nümayiş etdirən şairənin elə səkkizlik (gəraylı),

onbirlik (qoşma) şeirlərinə rast gəlırsən ki, ustad el aşıqlarının şeirlərindən fərqləndirməyə çətinlik çəkirsən:

Olum gözlərin qurbanı,
Üzün məndən niyə döndü?
Hanı, dediyin söz hanı,
Üzün məndən niyə döndü?

Ahımı hara tuşluyam,
Demirəm bəlkə suçluyam,
Mən bir qərib, tək yolçuyam,
Üzün məndən niyə döndü?

Və yaxud:

Dərələyəz ağır eldi,
Qədrini bilənlər bildi.
Yol gedirsən neçə ildi
Eldən elə, Nazlı, Nazlı.

Habelə:

Niyə buludlar ağappaq,
Niyə qarı çiçək kimi?
Niyə məndən uzaqdasan,
Niyə xəyal gerçək kimi?

Eləcə də:

Yağış yağar, sellər axar, qum quru,
Yanağını gülər görüm, qumquru.

O gözlərin həyat eşqi, dumdurur,
Dərd eləmə sirdaşına, ağlama.

Elə buna görədir ki, şairənin yaradıcılığı, üslubu, dili, eləcə də bədii-estetik cəhətdən mükəmməl əsərləri bir çox bəstəkarlarımızın da diqqətini cəlb edib, əsərlərinə nə qədər gözəl mahnılar bəstələnib. “Azərbaycana”, “Azərbaycan”, “Ata Heydər, oğul İlham”, “Vətən”, “Layla çal, yatım, ana” (bəstəkarı S.Mansurova), “Ana”, “Ay ana”, “Dolanım”, “Balam” (bəstəkarı A.Səlimov) və başqaları bu gün də sevilə-sevilə dinlənən ən gözəl mahnılarımızdandır.

Şairənin çox təsirli məhəbbət motivli şeirləri var. Ədəbiyyatın ən başlıca mövzularından birini təşkil edən məhəbbət mövzusunda Mahirə Nağıqızının da çox orijinal nümunələri yer alıb. Eşqin qocaman yol yorğunluğunu və yolçusu Yunus Əmrə deyirdi: Mən yürürəm yana-yana, Eşq boyadı məni qana. Nə aqıləm, nə divana, Gəl gör, məni eşq neylədi? Mahirə Nağıqızı isə deyirdi ki:

Eşq ilə yola çıxmısan,
Yolu bağına sıxmısan.
İndi nədən darıxmısan,
Denən məni eşq aparır.

Qəlbin yuvadırmı aha,
Ahın bədəli çox baha.
Əlini qaldır Allaha,
Denən məni eşq aparır.

Ümumiyyətlə, yeni dövrün ədəbiyyat-şeir yolçularından olan istedadlı şairə Mahirə Nağıqızının “Bacarmadı”, “Səninlə açılan sabah”, “Görünür”, “Sevginin dili”, “Gözlərin”, “Sən olaydın”, “Denən məni eşq aparır” və s. kimi gözəl, məhəbbət dolusu şeirləri öz oxunaqlılığı ilə diqqəti cəlb edir.

Mahirə xanım, özü demiş, “dərdilə bəxtəvər adam”, sözün ucalığına doğru yol gedən söz adamıdır. Necə deyərlər, “Mahirə gəlmədi becə dünyaya, Söz ilə yol gedər uca dünyaya”... Mahirə xanım haqqında gözəl sözlərini yazmış filologiya elmləri doktoru Qurban Bayramov demiş, “Mahirə Nağıqızı Hüseynova bir alim, bir şair, bir pedaqoq kimi qazandığı bütün statuslar onun halal-hümmət haqqıdır, halal şərəfidir, halal şöhrətidir... Və elə bilirəm ki, “haqqın qalasına” ucalan sənət pillələri ilə o, bir türk qızı kimi öz halallığı ilə xeyli irəliləyəcək, xeyli yuxarılara qalxacaq”.

Ramiz Qasimov,

Zülfüyyə İsmayıl,

Mənbə: /yazarlar.az/

Sözün mahir xanımı

Ədəbiyyat insanın özüdür. Onun duyğu və düşüncələrini ifadə edən söz varlığının zənginliyindən xəbər verən mənəvi bir dünyadır. Elə bir dünya ki, bu dünyada hər nə varsa qeyri-adi görünür, baxanda isə dünyanın özündə olan bütün qeyri-adiliklərdən seçilir.

Əlbəttə, onlar üçün Vətən, millət anlayışı başqalarına nisbətən daha qabarıq şəkildə anlaşılır. Həmin varlıqlar onlara görə varlıqlar içərisində varlıqların varlığı olur. Sevgiləri sözün düzülüşündə səflənərək ətrafdakıları heyrtləndirir, onları vəcdə gətirir. Böyük Ə.Xəqani, N.Gəncəvi, M.Gəncəvi, İ.Nəsimi, M.Füzuli, Ş.İ.Xətai, M.P.Vaqif, X.Natəvan, M.Ə.Sabir və b. öz sözləri ilə həmişəlik xalqımızın yaddaş tarixinə düşərək özlərinə ölməzlik qazanmışlar. Vətənimizi, millətimizi dünyada tanıtməqlə bərabər, həm də sözumüzün və dilimizin keşiyində durmuş, onu yad dillərin qatqısından qorumuşlar (Ə.Xəqani, N.Gəncəvi və M.Gəncəvi burada istisnadır, çünki onlar fars dilində yazmışlar). Onlardan sonra ədəbiyyatımızın keşiyində duranlar öz sələflərinin yolu ilə getmiş, yazmış olduqları əsərlərdə Vətəni və milləti yüksək sevgi və istəklə tərənnüm etmişlər. Sözumüzü və dilimizi sevgilərinə qatararaq onu daha da lakonik və şirin etməyi bacarmışlar. Çağdaş poeziyamızda da bu ənənə özünü göstərməkdədir. Onlardan biri də poeziyamızda öz yolu, öz dəsti-xətti olan, bənzərsizliyi ilə seçilən sözün mahir şair xanımı Mahirə Nağıqızı Hüseynovadır.

Mahirə Nağıqızının poeziya dünyasından danışmamışdan öncə onu da bildirməyi özümə borc bildim ki, o, fədakar ana, təcrübəli pedaqoq, sanballı alim və yüksək keyfiyyətlərə malik insandır. Bu baxımdan da onu mən belə adlandırırdım: insan-şair, insan-pedaqoq, insan-vətəndaş, insan-ana və ya qadın, insan-alim, insan-dost... Bunların başında isə birinci növbədə, Azərbaycan qadınına məxsus zəriflik, incəlik, gözəllik, saflıq və duruluq durur. Bütün sadaladıqlarım şairin poeziyasına da hoparaq oxucusunu duyğulandırır. Bu mənada Mahirə Nağıqızı bütün əzəməti ilə poeziyasındakı ideyaların tərənnümçüsü rolunda çıxış edə bilir.

Şairin poeziyasını diqqətlə nəzərdən keçirəndə şahidi oluruq ki, onun yaradıcılığı mövzuca rəngarəngdir. Vətən və ana sevgisi isə onun yaradıcılığının ana xəttini təşkil edir. Fikrimizi istedadlı şairin yaradıcılığına müraciət etməklə əsaslandıraraq:

*Bitər sərhədlərin bu Yer üzündə,
Qəlbimdə sərhədin nədən bitmədi?
Gəmisən, üzürsən eşq dənizində,
Sənə məhəbbətim, Vətən, bitmədi.*

“Onun daş nağılı” kitabında verilən “Vətən” şeirindən gətirdiyim bu nümunədə müəllifin Vətənə olan sevgisinin sonsuzluğu elə-belə söz xatirinə deyilmir. Bu sevgi sonsuzluğun sevgi bələyinə çevrilərək onu üşüməyə qoymur. Həmçinin bu şeirdə Vətən mövzusuna yeni yanaşma duyulur, yəni şair Vətənə ana-bala münasibəti ilə yanaşır. Başqa bir bənddə biz bunu daha aşkar surətdə görə bilərik:

*Ana harayını eşidir hamı,
Qadınlar, qızlar da bir ərə dönər.
Oğullar seçəcək dost-düşməni,
Hər biri uğrunda səngərə dönər.*

Göründüyü kimi, şeirdən gətirilmiş bu bənddə müəllif güclü bir yenilik etmişdir. Buna metonomiya-addəyişmə və ya yerdəyişmə də demək olar. Bu yerdəyişmə nədir? Bilirik ki, müharibələr zamanı səngər igidləri-ərləri qorumaq üçün istifadə edilən sığınacaq bir yerdir. Ancaq bu nümunədə müəllifin ərə və səngərə baxışı başqadır. Ana harayını eşidənlər görür ki, burada qadın ər-igid yerində, əsl oğul-ər isə səngər yerindədir. Müəllifin yaratdığı, özü də bir ana-şair kimi yaratdığı qadın-ər və ər-səngər obrazı bu mövzuda yazılan əsərlər içərisində obraz olaraq bir yeniliktir. Mahirə Nağıqızının “Onun daş nağılı” kitabındakı başqa bir şeirdən gətirəcəyimiz nümunə ilə fikrimizi davam etdirək:

*Atamla yanaşı daş qaldırırdı,
Deyərdi, bu daşlar ocaq daşdı.
Bezmədi, qəlbində nə gücü vardı,
Anam sinəsində ocaq daşdı.*

Belə ki, Azərbaycan-Türk düşüncəsinə görə Vətən, torpaq, eləcə də dil ana adı ilə tanınan varlıqlardır. “Ana Vətən”, “ana torpaq”, “ana dili” birləşmələri dediklərimizi təsdiqləyir. Yurd, ocaq, çıraq varlıqları isə birbaşa ata-baba adı ilə bağlıdır. Baba yurdu, ata ocağı, ata çırağı anlamları dediklərimizin gerçək olduğundan xəbər verir. “Onun daş nağılı” şeirində isə ana obrazı ata obrazı ilə bərabərləşir.

Ana başa düşür ki, ocaq nə deməkdir. Ocağın istisinə istilik qatan ocaq daşının qeyri daşlardan fərqi nədir? Ömrü boyu sinəsində ocaq daşımaq da soyuğun istiliklə əvəzlənməsinə işarədir.

“Gedək uzaqlara” adlı şeirində də Mahirə Nağıqızı qadın olmağın müqəddəsliyini önə çəkərək bu müqəddəsliyi yaşamağın qadın üçün ən yüksək ad və şərəf olduğunu özünəməxsus şəkildə qələmə alır. Şeirin son bəndində bu müqəddəslik real şəkildə öz əksini tapır:

*...Yenidən başlayaq həyatımıza,
Yenidən yazılsın ömür varacağı.
Yenidən yanında müqəddəsləşim,
Yenidən öyrənim qadın olmağı.*

Zənnimcə, qadına və qadınlığa bu cür münasibət təkçə şairin özünə məxsus deyil. Bu bütünlüklə qadın və qadınlığa aid olan məsələdir. Müəllifin özü isə qadın və qadınlığın rəmzinə çevrilən qadın şair obrazıdır. Müəllifin digər yazılarında da həmişə döyünən, döyünməkdən usanmayan bir ürəyin kövrəkliklə baş-başa vermiş hayqırtısı duyulur.

Şəhidlərə həsr olunan “Şəhid nəğməsi” şeirində biz bu döyüntünü lap çılpaqlığı ilə hiss edirik. Həmin şeirində də müəllif öz üslubuna sadıq qalaraq Vətən torpaqlarının bütövlüyü yolunda özlərini şəhid etmiş müqəddəs insanların şəhidliyini öz baxış bucağına uyğun olaraq verir. Şəhidləri sadəcə olaraq Vətən torpaqlarının bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş qəhrəmanlar kimi yox, həm də onların hər birini Vətən torpağının bir parçası olaraq qələmə alır. Şairə görə onların hər biri bir ünvandır:

*Boy vermiş məzarın qəbir daşları,
Bir ömrün daşlaşan arzu-kamıdır.
Onların sağlığı döyüşən əsgər,
Məzarı – Vətənin istehkamıdır.*

*Şəhidlər, şəhidlər! Öz canınızla,
Bizə yol açdınız, dövrən verdiniz.
Millətə diz çöküb baş əymək üçün,
Şərəfli, müqəddəs ünvan verdiniz!*

Şeirin bütün bəndlərində şəhidlərin və şəhidliyin ucalığı göz önünə gətirilir, əbədiyaşarlığı poeziyanın dili ilə qışqırıqsız, bağirtisiz, sakit, ancaq yangı və sevgi ilə qələmə alınır. Müəllif bu əsərində 44 günlük Vətən savaşının millətimizə gətirdiyi başucalığı ünvanını obrazlı olaraq şəhidlərin igidliyi ilə bağlı olduğunu mətnaltı oxucuya çatdırır.

Bildiyimiz kimi, dövləti dövlət edən onun atributlarıdır. O atributların ən uca sayılanı isə bayraqdır. Harada dövlətin bayrağı dalğalanırsa, deməli, orada Vətən var, Vətən torpaqlarının azadlığı mövcuddur. Məncə, dünyada elə bir xalq olmaz ki, bayrağını sevməsin. Şairlər isə ona şeir həsr etməsin. Azərbaycan xalqı da burada xüsusi olaraq fərqlənir. Tarixdən məlumdur ki, Azərbaycanın söz ustaları üçrəngli müqəddəs bayrağımıza şeirlər yazmışlar. İlk olaraq bu sırada biz Əhməd Cavadın, Cəfər Cabbarlının adlarını xüsusi olaraq vurğulamalıyıq.

Bununla yanaşı, onu da deməliyik ki, çağdaş poeziyamızda da bir sıra söz adamları bayrağımıza böyük sevgilərlə şeirlər yazmışlar. Onlardan biri də xüsusi dəst-xətti ilə seçilən şair Mahirə Nağıqızıdır. Şairin “Al

bayrağım” şeiri öz poetik çəkisi ilə seçilən sənət nümunəsidir. Aşağıda şeirdən verəcəyimiz nümunə ilə fikrimizi əsaslandırmağa çalışaq:

*On illərdir içimiz rənglərini göyərdir,
Yaşamaq haqqımızın əbədi rəmzisən bir...
Ruhumuz-qəlbimizdə asılan dirəyindir,
O dirəkdə uca dur, qal, dalğalan, bayrağım!*

İllərdir ki, içimizin bayrağımızın rənglərini göyərtməsi, mənəcə, hələ Sovetlər birliyi dönəmində Azərbaycan şeirində göy, yaşıl rənglərinin adının çəkilməsinin yasaq edilməsinə sətiraltı bir baxışdır. Bu da əsl söz adamına məxsus olan gedişdir desək, yəqin ki yanılmarıq. Müəllifin başqa mövzuda yazdığı şeirlərdə də bu cür maraqlı epizodların tez-tez şahidi oluruq; şairin dünya poeziyasında əzəli və əbədi mövzulardan biri olan sevgi mövzusunda yazmış olduğu şeirlərindən birinə müraciət edək:

*Sevgimizin yaşı varmı?
İçində möhnət qocalır.
Qəm yağışı yağır, kəsmir,
Verdiyin möhlət qocalır.*

“Qocalır” adlı gəraylıdan gətirdiyimiz bu nümunə özünün orjinallığı ilə seçilən bir nümunədir. Möhnətin və möhlətin qocalması isə Mahirə Nağıqızının poetik çəkisinə şirinlik qatan, işıq salan uğurlu tapıntıdır.

Ümumiyyətlə, Mahirə Nağıqızının demək olar ki, bütün şeirlərində bu cür dolu, sanballı misralara rast

gəlmək mümkündür. Bütün bunlar onun şairlik istedadının dərin, güclü və mükəmməl olduğundan xəbər verir.

*...Bircə anda gəldi-keçdi bu ömür
Bilmədim ki, nəyi-necə yaşadım
Düzəlməyir, düzəlmədi günümüz
Mən bu ömrü elə-belə yaşadım*

Bu misralar yaşadağı ömürdən narahat olan şair qəlbinin çırpıntılarının bəddi təzahürüdür. Onu tanıdığım qədər və yaxşı tanıyanların dili ilə əminliklə deyə bilərəm ki, Siz bu ömrü ülə-belə yaşamadınız. Sizə can sağlığı, Tanrı verən şərəfli ömür payınıza isə bərəkət diləyirəm. Çağdaş poeziyamızın qadın şairlərinə nümunə olan Mahirə Nağıqızına elmi və bədii yaradıcılığında bol-bol uğurlar arzu edirəm.

Aynur Qafarlı,

Mənbə: /yazarlar.az/

İnsan, yurd və ana dili

Bilirik ki, Azərbaycan poeziyası tarixən zəngin irs, dərin duyğular və mənəvi dəyərlərin ifadə meydanı olub. Bu poeziyada qadın şairlərin yaratdığı poetik dünya isə öz zərifliyi, səmimiyyəti və insana yaxınlığı ilə seçilir. Onlardan biri də müasir poeziyamızda öz dəst-xətti ilə tanınan **Mahirə Nağıqızıdır**. Onun şeirləri bir tərəfdən həyatın reallığını, digər tərəfdən isə insan qəlbinin gizli qatlarını işıqlandırır.

Azərbaycan ədəbiyyatında vətən mövzusu hər zaman aparıcı xətt olmuşdur. Xüsusilə XX əsrin sonlarından etibarən milli mübarizə, azadlıq arzusu və torpaq sevgisi poeziyanın ən ali ideyaları sırasında dayanmışdır. Bu mənada çağdaş poeziyanın önəmli simalarından biri olan şair Mahirə Nağıqızının yaradıcılığında da vətən sevgisi mərkəzi mövzudur. Onun şeirlərində bu sevgi yalnız romantik duyğularla məhdudlaşmır, həm də milli kimlik, tarixi yaddaş, mənəvi borc və gələcək nəsillərə nəsihət kimi təqdim olunur:

*Eşq ilə dikələn dərd sarayıymış,
Başqa cür deyilən hay- harayıymış.
Sənsiz yaşadığım gün haramıymış,
Ömrümün-günümün hər anı sənsən. (Sənsən)*

və ya

***Dünyadan nə diləyirsən,
Yetişməz kara dünyadı.
Təzim edib baş əyirsən,
Etmə, bekara dünyadı. (Dünyadı)***

Mahirə Nağıqızı üçün vətən anlayışı yalnız coğrafi məkan deyil, həm də müqəddəs bir idealdır. Onun poetik dünyasında vətən torpağın özü qədər müqəddəsdir; dağları, çayları, meşələri, kəndləri həm uşaq yaddaşının işığı, həm də mübarizə meydanının izləri ilə doludur. Şairin poetik düşüncəsində vətən sevgisi insana nəfəs qədər vacibdir:

***Dünyanın sirri bir, sualları çox,
Boy verən nə qədər... cavab verən yox.
Oğlunun, qızının gözü-könlü tox,
Bir ümid yerinin canı vətəndir. (Vətəndir)***

Nağıqızının poeziyasında Qarabağ və Qərbi Azərbaycan mövzusu xüsusi yer tutur. Onun şeirlərində işğal ağrısı, ata yurdunun həsrəti, doğma elin gözüyaşlı xatirələri tez-tez qələmə alınır. Bu misralarda şairin şəxsi dərdi bütöv bir xalqın dərdi ilə qovuşur. Hər misra həm bir nəsil fəryadı, həm də gələcəyə ümid kimi səslənir. Poeziyada torpaq itkisi yalnız nostalji deyil, həm də haqqın, ədalətin bərpa olunacağına inamla ifadə edilir. Qarabağla bağlı olan arzuların artıq həyata keçirdiyi bir vaxtda Qərbi Azərbaycan reallığı gündəmə gəlir və hər gün Yurda qayıdış arzusu, istəyi daha da artır:

***O da dağ, bu da dağ, ayrı-ayrıdı,
Çayını aparən dərəsi birdi.***

***Yalında gözləyə, yan-yörəsində,
Yüz ovçu dayana, bərəsi birdi. (Birdi)***

Mahirə Nağıqızı çox vaxt vətəni “ana” obrazında təqdim edir. Onun şeirlərində torpaq analıq rəmzi ilə işıqlanır. Bu yanaşma xalqımızın ən qədim köklərinə dayanır – torpaq ana kimi doğur, bəsləyir, qoruyur. Şairin poetik təxəyyülündə vətən həm də şəhidlərin qanı ilə yoğrulmuş müqəddəs məbəd kimi ucalır. Bu barədə birinci - giriş yazımda qeyd etmişdim:

***Bu vətən deyilən torpaq deyil ki,
Ananın dizinin yanı-vətəndir.
Başını qoymağa bir sinə varsa,
Ruhuna beşiklə, tanı, vətəndir. (Vətəndir)***

Şairin vətən sevgisi yalnız poetik duyğuların ifadəsi deyil, həm də vətəndaşlıq mövqeyidir. Onun misralarında oxucuya səslənən çağırış – torpağı qorumaq, milli dəyərlərə sahib çıxmaq, gələcək nəsillərə vətən sevgisi miras qoymaqdır. Mahirə Nağıqızı poeziyası oxucunu yalnız düşündürmür, həm də vətən uğrunda mübarizəyə ruhlandırır:

***Ucsuz Qıpçaq çöllərindən havalandın,
Qədim Oğuz ellərindən havalandın,
Qopuzumun tellərindən havalandın,
Sənlə atdım qaramatı, ana dilim,
Dədəm-babam amanatı, ana dilim! (Ana dilim)***

Şair Mahirə Nağıqızının poeziyası milli poeziyamızda vətən mövzusunun canlı davamıdır. Onun əsərlərində vətən sevgisi həm emosional, həm də ideya baxımından zəngin ifadə olunur. Bu poeziya oxucunu həm keçmişin ağrı-acılarını anlamağa, həm də gələcəyə inamla baxmağa çağırır. Nağıqızının misraları xalq yaddaşında vətənə sevgi, torpağa sədaqət, milli varlığa hörmət kimi uca dəyərlərin daşıyıcısı olaraq yaşayır:

***Doğulub düşmənə daş atmaq üçün,
Ürəyi qorxudan boşaltmaq üçün.
Ölərlər vətəni yaşatmaq üçün,
Hər qəlbə bir qala tikər şəhidlər. (Şəhidlər)***

Mahirə Nağıqızı poeziyasında insanın taleyi, zamanın axarı, qadın qəlbinin çırıntıları, Vətən sevgisi, ana obrazı və sevgi motivləri ön plandadır. O, adi hadisələrə belə fərqli poetik baxışla yanaşır, gündəlik həyatın ən sadə məqamlarında belə bədii məna tapır. Şairin misralarında səmimiyyət, doğmalığ və ruhun saf çırıntıları üstünlük təşkil edir:

***Qıymadın tək yükü Ağam daşıya,
Dayandın fələknən qarşı-qarşıya.
Qorxmadın istidə bişə, qarşıya,
Ayazda, şaxtada dona əllərin. (Əllərin)***

Nağıqızının şeirləri həm də milli dəyərlərə söykənir. Onun poetik dünyasında Azərbaycan qadınının zəhməti, sədaqəti, mərdliyi və incəliyi yaşayır. Bu xüsusiyyətlər həm məişət

həyatına, həm də fəlsəfi duyumlara hoparaq poeziyada özünəməxsus bir harmoniya yaradır:

*Analar içində başdın, xasıydın,
Sözün də, işin də yerli-yerində
Təkcə bizim deyil, el anasıydın,
O adı yaşatdın əməllərində. (Anam üçün Gün)*

Mahirə Nağıqızı yaradıcılığında ən çox rast gəlinən və dərinliklə işlənən obrazlardan biri **anadır**. O, ananı yalnız ailənin dayağı deyil, həm də bütöv bir dünyanın simvolu kimi təqdim edir. Ananın qolları sığınacaq, sözü hikmət, sevgisi isə əbədiyyət kimi qavranılır. Şairin ana, ana dili mövzularında yazdığı şeirlərdə milli dəyərlər, ailə bağları və müqəddəs duyğular poetik biçimdə ifadə olunur:

*Atamnan yanaşı daş qaldırardı,
Deyərdi bu daşlar ocaq daşdı.
Bezmədi, qəlbində nə gücü vardı,
Anam sinəsində ocaq daşdı. (Onun daş nağılı)*

Onun poeziyasında Vətən motivləri xüsusi bir vətənpərvərlik notları ilə ifadə edilir. Mahirə Nağıqızı üçün Vətən yalnız coğrafi məkan deyil, həm də mənəvi dəyər, insanın kökü və ruhun dayağıdır. O, şeirlərində torpağın müqəddəsliyini, şəhidlərin xatirəsini, doğma yurda olan sevgini misralara hopdurur. Bu şeirlərdə pafosdan uzaq, səmimi və ürəkdən gələn bir milli duyğu hiss olunur:

*Analar ər doğar, oğul böyüdər,
Hər oğul dünyası- nağıl, böyüdər.*

***Yurdunu sevərlər analar qədər,
Düşmənin qəddini bükər şahidlər. (Şahidlər)***

Şair Mahirə Nağıqızının poeziyasında **ana dili** və **yurd həsrəti** mövzuları mühüm yer tutur. Onun poetik dünyası həm fərdi, həm də milli duyğuların qovşağında formalaşır. Mahirə Nağıqızı üçün ana dili sadəcə ünsiyyət vasitəsi deyil, bir millətin varlığının, kimliyinin qorunması deməkdir. O, ana dilinə məhəbbəti, ona olan sədaqəti bəzən ana obrazı ilə eyniləşdirir. Dilin hər bir kəlməsi şairin qəlbində müqəddəs sayılır, onun poeziyasında ana dilinə hörmətsizlik milli yaddaşa xəyanət kimi qiymətləndirilir:

***Bu dünyanın yaşı qədər tarixin var,
Sonu qədər, başı qədər tarixin var.
Dağı qədər, daşı qədər tarixin var,
Ha baş vursam bitməz qatı, ana dilim,
Dədəm-babam amanatı, ana dilim!(Ana dilim)***

Yurd həsrəti isə Mahirə Nağıqızının yaradıcılığında daha çox nisgil, ayrılıq və xatirə çalarları ilə verilir. Onun misralarında doğma torpağın daşı, çiçəyi, çəmənini, bulağı, dağları və təbiəti yalnız fiziki məkan deyil, həm də ruhun, xatirələrin məbədi kimi təqdim olunur. O, yurdundan ayrı düşən insanın halını, qürbətdə çəkilən nisgili poeziyasında canlı obrazlarla təsvir edir:

***Yurd yaratdın, xalqıma ev-eşik oldun,
Laylalarla ruhumuza beşik oldun.
Dünyamızın sərhədinə keşik oldun,***

*Millət etdin el-elatı, ana dilim,
Dədəm-babam amanatı, ana dilim! (Ana dilim)*

Mahirə Nağıqızının şeirlərində **ana dili – yurd – vətən** anlayışları bir-birini tamamlayan vahid poetik sistem kimi çıxış edir. Ana dilini qorumaq yurdu qorumaqla eyni dərəcədə müqəddəsdir; yurd həsrəti isə dilin yaşadılması ilə azaldıla biləcək bir nisgildir.

Beləliklə, şairin poeziyasında:

-**Ana dili** millətin varlıq simvolu kimi ucaldılır.

-**Yurd həsrəti** poetik duyğuların aparıcı xəttinə çevrilir.

Hər iki mövzu vəhdət təşkil edərək, oxucuda həm milli kimlik, həm də vətən sevgisi hissini gücləndirir.

Nağıqızının şeirləri həm də insan qəlbinin incə duyğularına toxunur. Eşq onun poeziyasında yalnız sevgi münasibəti deyil, həm də insanı saflaşdıran, ülviləşdirən böyük bir hiss kimi təqdim edilir. O, məhəbbəti bəzən sevinc, bəzən kədər, bəzən də ümidlərlə yanaşı göstərir:

*Bu dünyanın hikmətini bilən az,
Bu dünyada ağlayan çox, gülən az.
Deyirlər ki, axar, axar, qurumaz,
Başdan- başa göz yaşadı “Kərəmi”. (Göz yaşadı “Kərəmi”)*

Mahirə Nağıqızının poeziyasının mühüm özəlliklərindən biri də folklorla bağlılığıdır. Onun şeirlərində **bayatı üslubu**, xalq deyimlərinin səmimiyyəti və sadəliyi tez-tez

görünür (bu barədə əvvəlki yazıda ətraflı söhbət etmişik). Bu da onun poeziyasını oxucuya daha doğma edir. Sadə sözlərin arxasında böyük mənalər gizlənir və oxucu həmin mənalara özü kəşf edir.

Şairin şeirlərində süni pafos, bədii təmtəraqdan çox, həyatın özü var. Onun poeziyası oxucu ilə ünsiyyət qurur, oxucunu düşünməyə, hiss etməyə, öz mənəvi aləminə qayıtmağa sövq edir. Mahirə Nağıqızı sözün gücünə inanır və bu gücü ilə oxucuya təsir etməyi bacarır. Biz bunu onun qələbə münasibətilə qələmə aldığı şeirlərində daha aydın görürük:

***Türkə qurban, nə cür aldır bayrağı?!
Bədirlənmiş tək hilaldır bayrağı.
Xankəndində özün qaldır bayrağı,
Bayraq Sənə, Baş Komandan, yaraşır! (Yaraşır)***

Mahirə Nağıqızı yaradıcılığı Azərbaycan poeziyasına səmimiyyət, incə duyum və qadın sözünün təmiz işığını gətirir. Onun şeirləri insan ruhunu oxşayır, milli dəyərləri yaşadır və oxucunu öz dərinliklərinə çəkir. Mahirə Nağıqızının poeziyası yalnız bu günün deyil, gələcəyin də poeziyasıdır. Çünki sözün əsl gücü zamana qarşı dayana bilməkdədir.

HAŞIYƏ:

Mahirə Nağıqızının yaradıcılığı, xüsusilə dilinin şirinliyi və axıcılığı ilə seçilən şeirləri həmişə diqqət mərkəzində olub. İstər ədəbiyyat tənqidçiləri, istərsə də öz qələm yoldaşları,

alim həmkarları zaman-zaman onu yazdıqlarına münasibət bildiriblər və bu proses davam edir. Giriş məqaləsində şeirlərdən söhbət açarkən görkəmli vurğunşünas ədəbiyyatçı alim, tənqidçi Qurban Bayramovun adını şəkmişdim. Onu qeyd edim ki, Qurban Bayramovun Mahirə Nağıqızının yaradıcılığına həsr olunmuş “Söz hikmətindən, ana sevgisindən doğan nəğmələrə...” adlı bir neçə məqalədən ibarət silsilə yazıları (adalet.az – 19.08.2019) dərc olunub. Bundan əlavə ədəbiyyatçı alimlər; Vüqar Əhməd və Gülbəniz Babayevanın birlikdə yazdıqları “Poeziya zəfərin təntənəsi kimi” (“Ədəbiyyat qəzeti”.-2022.-12 fevral.S.19.) adlı məqalə, Ramiz Qasımov və Zülfiyyə İsmayılın birlikdə yazdıqları “Sözün daş nağılı və daş ağırlığı” (“İki sahil”.-2022. – 5 noyabr.-S.6.) adlı məqalə, Leyla Səfərovanın “Mahirə Nağıqızı yaradıcılığında Qərbi Azərbaycan motivləri” (ikisahil.az – 20 noyabr 2023) adlı məqalə, Elxan Yurdoğlunun “Çağdaş poeziyamızda zərif meh səsi” (525.az -17.10.24) adlı məqalə, Aynur Qafarlının “Sözün mahir xanımı” (edebiyatveincesenet.az -31.10.24) adlı məqalə, yenə Ramiz Qasımovun “Şairə Mahirə Nağıqızının bədi sözlü ustalığı” (olaylar.az – 29 noyabr 2024) adlı məqalə və digər yazılar müxtəlif vaxtlarda dövrü mətbuatda dərc olunub. Bütün bu yuxarıda sadaladığım müəlliflərin yazılarında və adlarını çəkmədiyim müəlliflər də həmçinin öz yazılarında ya ayrı-ayrılıqda Mahirə Nağıqızının yaradıcılığında “İnsan”, “Yurd”, “Ana dili”, “Vətən həsrəti” haqqında söhbət açır, ya da məsələyə ümumilikdə münasibət bildirirlər. Mövzu nə olsa da mətləb dəyişmir.

Mahirə Nağıqızının şeirlərinə “*İnsan, yurd və ana dili*” mövzuna uyğun müxtəlif səpkili nümunələr əsasında nəzər saldıqdan sonra fikirlərimi kontekstə uyğun yekunlaşdırmaq istəyirəm:

İNSAN, YURD VƏ ANA DİLİ – MAHIRƏ NAĞIQIZININ YARADICILIĞINDA MƏNƏVİ BÜTÖVLÜYÜN ÜÇ SÜTUNU

Mən “**yurdsevərlik**” anlayışını məhz bu kontekstdə duyğularla əməllərin çuğlaşması kimi qəbul edirəm. Azərbaycan ədəbiyyatının müasir dövründə öz poetik nəfəsi, milli duyğuları və ruhani dərinliyi ilə seçilən imzalardan biri, deyərdim ki, ən öncüllərindən olan **şair Mahirə Nağıqızının** poeziyası yalnız söz zövqünün məhsulu deyil, həm də mənəvi kimliyimizin, milli yaddaşımızın, xalqın ruh aynasının ifadəsidir. Şairin yaradıcılığında **insan, yurd** və **ana dili** bir-biri ilə sıx bağlı, bir-birini tamamlayan ideya və duyğu mənbələridir. Bu üç mövzu Mahirə Nağıqızının poetik dünyasının əsas fəlsəfi dayaqlarını təşkil edir. Həmişə mərkəzdə insan dayanır:

Doğman zalım olar, içər qanını,

Fələk də eşitməz and-amanını.

Qəlbində əkdüyün eşq fidanını,

Suvar göz yaşınla, nübar gələcək. (Gələcək)

Altı bənddən ibarət olan “Gələcək” şeirinin möhürbənddən əvvəlki (beşinci) bəndinə diqqətlə nəzər saldıqda insanın fitrəti, həyatı, duyğuları, ümumilikdə insanlıq, onun asılılıqları – yaşam fəlsəfəsi bütün çılpalığı ilə gözlər önündə canlanır. Bu canlı visual təsvirləri biz Mahirə Nağıqızının ecaskar dili ilə qəbul edib, görə bilirik.

Nümunələr üzərindən fikrimizi daha da konkretləşdirməyə çalışaq.

İnsan – Yaradıcılığın mərkəzində duran varlıq

Mahirə Nağıqızının poeziyasında insan sadəcə bioloji varlıq deyil, **mənəviyyatın daşıyıcısı, düşünən və hiss edən ruh** kimi təqdim olunur. O, insanı həm yaradıcı qüvvə, həm də ilahi sevginin təcəssümü kimi dəyərləndirir. Şairin misralarında insanın borcu yalnız yaşamaq deyil, **insan kimi yaşamaq**, vicdanla, ədalətlə, mərhəmətlə davranmaqdır. İstənilən mövzu üzrə söhbət açan şair insanı əsas obyekt kimi təqdim edir. Bu onun doğmaları (anası, qızı, qardaşı) timsalında, onlara xitabən yazılmış şeirlərindən tutmuş, əsgərə, şəhidə, Ali Baş Komandana müraciətlə yazılmış şeirlərinin hamısında belədir. O hətta quru yarpağı, tərəvətli çiçəkləri də insan misalında danışdırır, onları dilə tutur, tərənüm edir. İnsan, insan, insan:

*Kimdi ox olanı, kimdi yay çəkir,
Kimdi qazan asan, kimdi pay çəkir.
Neçə min ildir ki, ərlər hay çəkir,
Dərdləri cürbəcür, nərəsi birdi. (Birdi)*

Və ya

*Yay da bitir, indi payız,
Bilinəcək yarpaq-yarpaq.
Xəyallarımız xəzana,
Bürünəcək yarpaq-yarpaq. (Yarpaq-yarpaq)*

Bu qədər təbii və səmimi təsvir:

*Hər bacıya qismət olmaz neməti,
O, bacının adı-sanı, qiyməti,*

*Anamızın dizlərinin taqəti,
Dünyasının boyağıdır qardaşım . (Qardaşım)*

“Qardaşım” adlı bu şeirində Mahirə Nağıqızı ailə; ana, bacı yanında ümumiləşdirilmiş qardaş obrazını böyük ustalılıqla yaratmışdır. Dörd misralıq bu bir bənddə üç insan və onların vəhdətindən yaranan Azərbaycan ailəsi, milli dəyərlər, milli kimlik sərgilənir. Və bütün bunların hamısı axıcı, şipşirin bir dillə təsvir olunur.

Və ya şəhidlərlə özü arasında dərin anlamlı səsiz dialoq:

Vətən,qurbanınam- üzdə demədi,

Əməldə göstərdi,sözdə demədi.

Mahirə,ağlamaq,sızlamaq nədi,

Sənin göz yaşından küsər şəhidlər. (Şəhidlər)

Ümumiyyətlə, onun şeirlərində insanın ağrısı, ümidi, qorxusu və sevgisi bir-birinə qarışır, bəşəri dəyərlərlə milli duyğular birləşir. Mahirə Nağıqızı üçün insan ruhunun kamilliyi — Tanrıya, Vətənə və dilə sadıqlıqla ölçülür.

Yurd – kimliyin başlanğıcı və dönüş nöqtəsi

Mahirə Nağıqızının şeirlərində **yurd** anlayışı sadəcə coğrafi məkan deyil, **mənəvi ana beşiyi, kökün və yaddaşın rəmzi** kimi təqdim olunur. O, Vətən sevgisini pafossuz, səmimi və ruhani tonda ifadə edir. Şairin misralarında dağların əzəməti, kəndin sükutu, torpağın qoxusu, elin xatirəsi bir bütöv yurd obrazı yaradır. Lap körpəlikdən yaddaşına həkk olunmuş bayramlar, adətlər, gözünün önündən getməyən milli geyimlər, uşaq vaxtı oynadığı oyunlar, dərdiyi çiçəklər hamısı onun üçün yurdu, qürbətdə qalmış vətəni xatırladır:

*Yüz hikməti bir dağında,
Sınmam dağın qabağında.
Tanrı olan tabağında,
Düzdü mənə çiçək-çiçək. (Çiçək-çiçək)*

Və ya

*Kəsik duaları sığışmaz yerə,
Ün salmaz, sakitə hopar göylərə.
Dur ayaq üstündə, yeri, Mahirə,
Qış çıxıb gedəcək, bahar gələcək. (Gələcək)*

Yurd Mahirə Nağıqızı üçün həm doğmalığın, həm də həsrətin ünvanıdır. O, uzaqda olan, unudulan, dağıdılan yurdlara ağrıyla baxır, amma **ümidi və inamı heç vaxt itirmir**. Onun poeziyasında yurd sevgisi, insanın kimliyinə, dilinə və tarixə bağlılığının göstəricisinə çevrilir.

Ana dili – ruhun səsi, yaddaşın qapısı

Mahirə Nağıqızının yaradıcılığında **ana dili** mövzusu xüsusi yer tutur. O, dili yalnız ünsiyyət vasitəsi kimi deyil, **ruhun, düşüncənin, milli yaddaşın** ifadəsi kimi dəyərləndirir. Ana dili onun üçün həm müqəddəs emanət, həm də mənəvi qaladır:

*Yurd yaratdın, xalqıma ev-eşik oldun,
Laylalarla ruhumuza beşik oldun.
Dünyamızın sərhədinə keşik oldun,
Millət etdin el-elatı, ana dilim,
Dədəm-babam amanatı, ana dilim!*

* * *

*Nizaminin hikmətini sən yaratdın,
Nəsiminin qüdrətini sən yaratdın,
Füzilinin fitrətini sən yaratdın,
Hikmət dolu söz büsatı, ana dilim,
Dədəm-babam amanatı, ana dilim. (Ana dilim)*

Şairin misralarında dilin gözəlliyi, zənginliyi və qorunmasının vacibliyi vurğulanır. O, sanki oxucuya səslənir: *“Dilimizi yaşatmaq – varlığımızı yaşatmaqdır.”* Mahirə Nağıqızı üçün dilin saflığı, onun xalqın ruhuna uyğun təmiz saxlanması mənəvi borcdur.

Üçlükdə bir bütövlük (yurdsevərlik)

Mahirə Nağıqızının poeziyasında insan, yurd və ana dili bir-birindən ayrılmaz mənəvi üçlük təşkil edir. Bu üç dəyər arasında dərin əlaqə vardır: **dilsiz insan köksüz ağac kimidir, yurdsuz insan köksüz dağ kimidir.** Şairin baxışında insanın mənəvi bütövlüyü yalnız öz dilinə, torpağına və ilahi mənşəyinə sadıq qalmaqla mümkündür. Ona görə də Mahirə Nağıqızının yaradıcılığı təkcə poetik mətnlərdən ibarət deyil, həm də bir **mənəvi vətənçilik – yurdsevərlik manifestidir.**

Mahirə Nağıqızının yaradıcılığı **Azərbaycan ruhunun diriliş çağırışıdır.** Onun poeziyası bizə insanın mahiyyətini, yurd sevgisinin müqəddəsliyini, ana dilinin ilahi dəyərini xatırladır.

Bu poeziyada **söz** təkcə ifadə vasitəsi deyil, **ruhun nəfəsidir.** Hər misrada bir çağırış, hər sətirdə bir dua var: **İnsanı unutma, yurdu qoruyun, dili yaşadın!**

Zaur Ustac,

Mənbə: /yazarlar.az/

Naxçıvan Dövlət Universiteti - Poster

Şamaxı Rayon Mədəniyyət Mərkəzində 23.10.2025

SON SÖZ

Şairə Mahirə Nağıqızının bədii söz ustalığı

Müasir ədəbi prosesdə özünün bədii sənətkarlığı ilə tanınan istedadlı şairlərdən olan Mahirə Nağıqızı – Hüseynovanın yaradıcılığı da bədii dil baxımından olduqca zəngin və mükəmməldir. Ana dilinin bütün imkanlarından ustalıqla istifadə edən istedadlı şairə şeirlərilə mükəmməl bədii dil ortaya qoymuşdur. Onun yaradıcılığı mövzu-mündəricə etibarilə zəngin olduğu kimi, bədii dil və sənətkarlıq baxımından da mükəmməl və nümunəvidir. Vaxtilə ədəbiyyatşünaslığın böyük bilicisi və qüdrətli yazar Mir Cəlal yazırdı ki, “bədii dil bədii əsərlərdə həyatı, varlığı şairənə bir şəkildə əksətdirmə vasitəsidir”. Ustad Mirzə İbrahimov da deyirdi ki, “bədii dil ... bədii əsərin taleyini həll edir”.

İstedadlı, təbli bir şairə kimi özünü tanıdan şairə bu günə dəqər xeyli sayda kitablar bəxş etmişdir. Geniş oxucu kütləsi tərəfindən sevilərək rəğbətlə qarşılanan Mahirə Nağıqızı bir şairə kimi qiymətli əsərlərinə görə “Qızıl qələm” və digər mükafatlara layiq görülmüşdür.

Müasir ədəbi prosesdə öz qələmi və imzası ilə tanınmış Mahirə Nağıqızının yaradıcılığı özünəməxsus bədii ifadə imkanları ilə zəngin və sənətkarlıq örnəyidir. Mövzu-mündəricə etibarilə yaradıcılığı zənginliyə malik olan şairənin müşahidə qabiliyyəti ilə ifadə imkanlarının məharəti və zənginliyi bir-birini tamamlayaraq çox ecazkar, bədii sənətkarlıq baxımından heyrətamiz bir yaradıcılıq nümunəsi ortaya çıxarmışdır. Şairə M.Nağıqızı

dilçi alim olmaqla ana dilimizin üslubi imkanlarına bütün dərinliyi ilə bələd olduğu kimi, öz yaradıcılığı ilə də onun üslubi zənginliyinin təcrübi örnəyini ortaya qoymağa müvəffəq ola bilmişdir. Bu baxımdan M.Nağıqızının yaradıcılığında olduqca məzmunlu və özünəməxsus məcazlar nümunəsi, üslubi fiqurlar örnəyinə rast gəlmək mümkündür. Şairə hiss və duyğularını, lirik obrazını dilin mükəmməl poetik sistemi ilə təqdim edərək yaddaqalan, diqqətçəkici və orijinal məcazlar və poetik fiqurlar istifadə etmişdir. Şairənin yaradıcılığı üçün müqəddəs ANA obrazını bədii cəhətdən təsirli və yaddaqalan təqdim etmək üçün istifadə etdiyi üslubi fiqurlar, mübaligə və məcazların məharətli öz çəkiciliyi ilə fərqlənmiş və nümunəyə çevrilmişdir:

Xəbərım olmayıb süd əmməyimdən,

Bəlkə döşləri də daşymış onun?!

Əlini başıma çəkdiyi gündən,

Duydum əllərinin daş olduğunu.

Şairə ana məhəbbətindən, ana nəvazişindən məharətlə söz açır. Elə məhəbbət ki, bəzən daş kimi ağır, nəvazişi daş kimi möhkəm. Şairə çox məharətlə daş parçalayan, qayalar qıran, palçıq qarışdırıb kərpic qaldıran bir ana əlinin daş ağırlığında gizlənən ana nəvazişini ən sadə dil konstruksiyaları ilə canlı-canlı, təsirli ifadə etməyə qabil olmuşdur. Anasının sədaqətini, evinə, ocağına bağlılığını

məhz bu daşlara dözən tabında-tavanında taparaq əks etdirib. Bununla da təkcə bir ananın deyil, milyonlarla azərbaycanlı anası – qadınının obrazını, heysiyyət və həssasiyyətini, sədaqət və qeyrətini, məhəbbət və nəvazişini ümumiləşdirərək obrazlaşdırıb.

Mahirə Hüseynovanın şeir dilində ana dilimizin qanadlı sözlər xəzinəsindən məharətlə istifadə edilmişdir. Onun yaradıcılığında ana dilimizin məna müxtəliflikləri ifadə etmə qüdrətinə bələdçilik və istifadə məharəti də özünü təzahür etdirir. Onun yaradıcılığında iki ANAya dərin məhəbbət və qırılmaz bağlılıq var: bir bizi dünyaya bəxş edən Ana, bir də Vətən:

Bitər sərhədlərin bu yer üzündə,

Qəlbimdə sərhədin nədən bitmədi?

Gəmisən, üzürsən eşq dənizimdə,

Sənə məhəbbətim, Vətən, bitmədi.

Vətənə məhəbbətin min-min sözdə ifadə tapdığı eyniyyətin orijinal, bənzərsiz bir nümunəsi qarşımızda dayanıb. Vətən siyasi cəhətdən konkret sərhədlərlə yer tapır, lakin bir vətəndaş, insan qəlbində Vətən və ona məhəbbət sonsuz, hüdudsuz, sərhədsizdir. Şairə böyük sənətkarlıq məharətilə obrazlı ifadələrini ən orijinal, özünəməxsus ifadə tapıntıları ilə, söz oyunları ilə əks etdirməyə müvəffəq olub. Burada da şairə bir tərəfdən misralar arasında üslubi fiqur olaraq

bədii təzaddan istifadə etmiş (bitər-bitmədi), bədii təzadın qarşılaşdırma yolu ilə nəzər diqqəti cəlb etmə məharətini göstərmiş, həm də bədii təzadın ifadəlilik imkanları daxilində vətənə məhəbbətin hüdudsuzluğunu təqdim etməyə nail olmuşdur. Eləcə də “Arzuları göyərməyən kəslərin, Torpaq üstə sinədəşi göyərər” misrasında şairə məharətlə “göyərməyən – göyərər” bədii təzadını yaratmaqla fikrin olduqca dərin və rəngin bir ifadəsini ortaya qoymuşdur. Ümumiyyətlə, istedadlı şairə öz yaradıcılığında bir sıra orijinal bədii sual, təzad, təkrir, mübaligə, litota və b. kimi üslubi fiqurlardan istifadə etmişdir:

Təzad:

Yazılanı bu dünyada olmaz pozan;

Allahdan aşağı, bəndədən uca

Adını bir nəfər ucadan çəkir;

Allahın adından danışan insan

Allahın evini daşa tuturdu;

Onların sağlığı döyüşən əsgər,

Məzarı -Vətənin istehkamıdır və s.

Şairə məcazların çox maraqlı, həm də orijinal nümunələrini ərsəyə gətirməklə şəriyyətinə min bir rəng, canına can, ruhuna ruh qatmışdır. Şairə obrazı mükəmməl və təsirli yaratmaq üçün yaddaqalan mübaliğə və litotlardan istifadə etmiş, mükəmməl nümunələrini ortaya qoymağa müvəffəq olmuşdur. “Canımı verərəm səndən ötəri, Ruhum sağlığından xətirçəm olsun” bədii misrasında da şairə mübaliğənin imkanlarından yararlanmaqla aşiqdəki məhəbbətin qırılmazlığı və fədakarlığının özünəməxsus təbiri və ifadəsini, məxsusi olaraq əzəmət, qüdrət və dəruniliyini təcəssüm etdirmişdir. Şairənin yaradıcılığında rast gəldiyimiz aşağıdakı mübaliğə və litota nümunələri də onun poetik ustalığını aydın nümayiş etdirən bədii faktlardandır:

Mübaliğə:

Ərən oğulları bir yolu seçdi

Tutub dırnağıyla sal qayaları;

Dərə keçib, dağ aşaram,

Düz-dünyanı dolaşaram;

Bir güllə gücünə sakit olanlar,

Bir addım səsinə diksinə bilər;

Litota:

Hansı dərddi dağdan ağır,

Qısılıbsan qönçə-qönçə və s.

“Bir güllə gücünə sakit olanlar, Bir addım səsinə diksinə bilər” misrasını əziz şəhidlərimizin qəhrəmanlığına hörmətlə yazan M.Nağıqızı “sakit olmaq” feilini “ölmək” feilinin evfemistik qarşılığı olaraq istifadə etmiş, “bir güllə səsinə susanlar” ifadəsində kiçiltmə (litota), “bir addım səsinə diksinə bilər” misrasında isə həm də təzad olaraq şişirtmə (mübaligə) yaratmışdır.

Mahirə Nağıqızının yaradıcılığında çox maraqlı epitet örnəkləri var. Şairə qüvvətli fikir və təəssürat oymaq üçün epitetlərin bədii yaradıcılıqdakı rolundan məharətlə istifadə etmiş, orijinal örnəklərini yaradaraq bədii dilimizin zənginləşməsinə xidmət göstərmişdir:

O əsir dağların, gen dərələrin

Qərinə dərdinə qalanıb gəlib;

Dinər saza həsrət dağlar;

Bu ümid yeridir, ay lövbər adam! və s.

M.Nağıqızı yaradıcılığında ən çox diqqət çəkən məcazlardan biri metafordur. Əlbəttə, burada bədii yaradıcılıq üçün əhəmiyyətli olan ümumişlək məcazlardan istifadə etmək deyil, ağlagəlməz, qeyri-adi müqayisə

predmetləri tapmaqla yalnız müəllifə xas məcazlar yaratmaq qüdrətidir ki, ədəbiyyatşünaslıqda məhz bu, sənətkarlıq olaraq dəyərləndirilir. M.Nağiqızının da bədii yaradıcılığında məhz onun özünə xas olan çoxsaylı nümunələr müşahidə etmək mümkündür ki, bunlar şairənin sənətkarlıq məharəti olaraq təzahür tapır:

Nə nazlanır Xarıbülbül,

Görüb ömrə yarı bülbül;

Get, gözləyir Laçın səni, Şuşam səni;

Torpağın bağrında yatar şəhidlər;

Burdan yavaş gedin, astadan keçin,

Qəbirlər titrəyər, daş dinə bilər və s.

Şairə M.Nağiqızının fikrin obrazlı və təsirli təqdimi üçün istifadə etdiyi təşbehlər də maraqlı doğurur. M.Nağiqızının yaratdığı bu kimi təşbeh nümunələri fikrə dərin obrazlılıq və bədii təsir bəxş etmişdir:

Hər biri dikəldi, durdu dağ kimi,

Düşmən qabağına verdilər sinə.

Gecənin bağrından bir mizraq kimi

Onlar sancıldılar düşmən köksünə;

Yunus kimi məzar-məzar

Torpaq ennəm, demədimmi? və s.

Ədəbiyyatşünaslıqda bədii, məntiqi sual olaraq adlandırılan üslubi fiqurlar da bədii yaradıcılıq hadisəsi üçün olduqca əhəmiyyətlidir. Müəllif bədii sual vasitəsilə oxucunu daha çox düşündürməyə və onu fikri istiqamətləndirməyə yön verir. M.Nağiqızının da yaradıcılığı üçün xarakterik olan üslubi fiqurlardan biri bədii sualdır:

Kimə qəzəblisən, payız yağışı?;

Nələrə şəhadət etdi bu şəhər,

Qəlbində nə qədər yaraları var?! və s.

Təkrirlər də həm fikrin dərin, qüvvətli anlaşılması, düşüncənin toplanması və vurğulanması, həm də estetik cəhətdən mükəmməl ifadəsi üçün mühüm əhəmiyyətə malikdir. Təkririn növləri kimi çıxış edən anafora və epiforaldan uğurla istifadə edən sənətkar mənə dərinliyi ilə bərabər, məqsəd və xüsusi vurğu kəsb edən fikirləri təkrirlər vasitəsilə ifadə etməyə üstünlük vermişdir. M.Nağiqızının şeirlərində təkrirlər mənə dərinliyi və fikrin ekspressivliyi üçün uğurla istifadə edilmişdir:

“Azərbaycan bağrım” deyən,

“Ağrısıdır ağrım” deyən,

“Qardaş” deyən, “Yavrum” deyən,

Yollarına salam olsun!;

Ümumiyyətlə, şairə Mahirə Nağıqızı şəriyyət dilinə çox məsuliyyətlə yanaşaraq ana dilinin bütün imkanlarından məharətlə faydalanmış, çox zəngin söz tərkibi nümayiş etdirmiş, orijinal bədii məcazlar ortaya qoymuşdur. Onun yaradıcılığında Vətən sevgisi və el, torpaq, yurd məhəbbəti başlıca yer tutur. Mahirə xanımın yaradıcılığı yurd sevgisi ilə qaynayıb qovuşur. Şairə bu məhəbbəti təkcə mövzu-tematika ilə deyil, həm də ana yurdun doğma, şirin dili ilə, onun şəhdi-şəkəri, imkanlarından uğurla, məharətlə istifadə ilə nümayiş etdirir. Şairə çox təsiredici və orijinal cinaslar yaradır, təzadlar ortaya qoyur, bədii təkrirlər işlətməklə şəriyyətini əlvanlaşdırır, gözəlləşdirir və mənə, hikmət verir. “Nazlı, nazlı”, “Niyə?”, “Əllərin”, “Qəlbində bir yuvam olsa”, “Gözəl”, “Həmən yol” və digər şeirlərində, sözün əsl mənasında, ustalıqla qurulmuş söz oyunu və məharətli dil istifadəsini görmək mümkündür. Həm də ayrıca bir bədii məziyyət burasındadır ki, istedadlı müəllif təkcə estetik cəhətdən gözəl, mükəmməl söz rənginliyi yaratmır, həm də mənəca dərin, hikmətli, yüksək obrazlılığa malik fikirlər ifadə etməyə müvəffəq olur. Elə buna görədir ki, şairənin yaradıcılığı, üslubu, dili, eləcə də bədii-estetik cəhətdən mükəmməl əsərləri bir çox bəstəkarların da diqqətini cəlb etmiş, əsərlərinə nə qədər gözəl mahnılar bəstələnmişdir. “Azərbaycana”,

“Azərbaycan”, “Ata Heydər, oğul İlham”, “Vətən”, “Layla çal, yatım, ana” (bəstəkarı S.Mansurova), “Ana”, “Ay ana”, “Dolanım”, “Balam” və başqaları bu gün də sevilə-sevilə dinlənən ən gözəl mahnılarımızdır.

Qeyd etdiyimiz kimi, Mahirə Nağıqızı həm də o şairələrdəndir ki, Azərbaycan dilinin imkanlarına həm elmi, həm də praktik cəhətdən vaqif olan və poetik cəhətdən Azərbaycan dilinin qrammatikasını əks etdirən ustad sənətkarlardandır. Şairənin “Bitmiş fikrin nağılı”, “İşarələrin dili”, “Nitq hissələri”, “Lovğalanmaz əvəzlik”, “Söz cümləyə dönəndə” kimi şeirlərində məhz ana dilimizin qrammatikası və durğu işarələrinə aid qaydalar poetik şəkildə ifadə və izah edilmişdir. Şairə yeri gəldikcə xalq deyim və ifadələrindən də ustalıqla improvizə edərək istifadə etmiş, yüksək poetik duyuma malik nümunələr ortaya qoymuşdur. “Düşdüyüm yerdə ağırım”, “Gəzən ayağa daş dəyər”, “Ata kürkü deyil, övlad geyin”, “Niyyət hara, mənzil ora” və b. kimi çoxsaylı nümunələrlə şairə xalq təfəkkürünün ifadə ustalığına istinad edərək fikirlərin obrazlı, canlı və daha təsirli bədii əksi üçün məharətlə faydalanmışdır. Beləliklə, Mahirə Hüseynova-Nağıqızı sözün ucalığına doğru yol gedən söz adamıdır. Özünün də dediyi kimi, “Mahirə gəlmədi becə dünyaya, Söz ilə yol gedər uca dünyaya”.

Ramiz QASIMOV,
Mənbə: /yazarlar.az/

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ	4
MUNİS YAZILAR	16
SON SÖZ	79

“Münis yazılar” seriyası “Yazarlar” jurnalına məxsus layihədir. Müəllif hüquqları qanunlarla qorunur. (2319)

Mahirə Nağıqızı - 65

Bu kitab “Yazarlar” jurnalı tərəfindən Mahirə Nağıqızının 65 illik yubileyi münasibətilə həyata keçirilən uzun müddətli **Mahirə Nağıqızı – 65** layihəsi çərçivəsində çap olunub. Təbrik edirik!

Mustafa Müseyiboğlu adına kitabxana

QEYDLƏR

Gülü

Naxçıvan Dövlət Universiteti - 20.10.2025

Mahirə Nağıqızı - 65

MUNİS YAZILAR - 4

Üzqabığının müəllifi: Gülü-Gülüzə Mustafayeva.

Kitab tərtib olunarkən "Mahirə Nağıqızı – 65" layihəsi çərçivəsində mənbəyi göstərilməklə "yazarlar.az" saytında dərc olunmuş materiallardan istifadə olunub.

Mustafa Müseyiboğlu adına kitabxana

Tərtibçi: Gülü (Mustafayeva Gülüzə Zaur qızı)
“Munis yazılar - 4”

(Mahirə Nağıqızının 65 yaşına)

Ön söz: . Əbülfəz Quliyev.

Redaktor: Zaur Ustac.

Baş məsləhətçi: Sədabə Məmmədova.

Son söz: Ramiz QASIMOV.

Naşir: Tuncay Şəhrili.

Kitab “Yazarlar”ın kompüter mərkəzində yığılıb,
“**JET PRINT ÇAP MƏRKƏZİ**”NDƏ çap olunub.
(“*Jet Print*”də *operativ xidmət: +994557232221*).
Təşkilati dəstək: www.ustac.az (qeyri-kommersiya).
Üzqabığının müəllifi: Gülü-Gülüzə Mustafayeva.
Kompüter tərtibatı: Tuncay Şəhrili.
Çapa imzalanıb: 25.10.2025.
Qiyməti: **PULSUZ**.

Kitab xeyriyyə məqsədilə nəşr olunub, heç bir kommersiya marağı yoxdur və gəlir əldə olunması nəzərdə tutulmur.

Sayı: Məhdud sayda (kitabxanalar üçün).

E-kitab hazırlanıb elektron kitabxanalara yerləşdirilir.

Müəllif hüquqları qorunur.

Əlaqə: Tel: (+994) 70-390-39-93

E-mail: zauryazar@mail.ru

F/b: Zaur Ustac .

<<<< WWW.YAZARLAR.AZ və WWW.USTAC.AZ >>>>